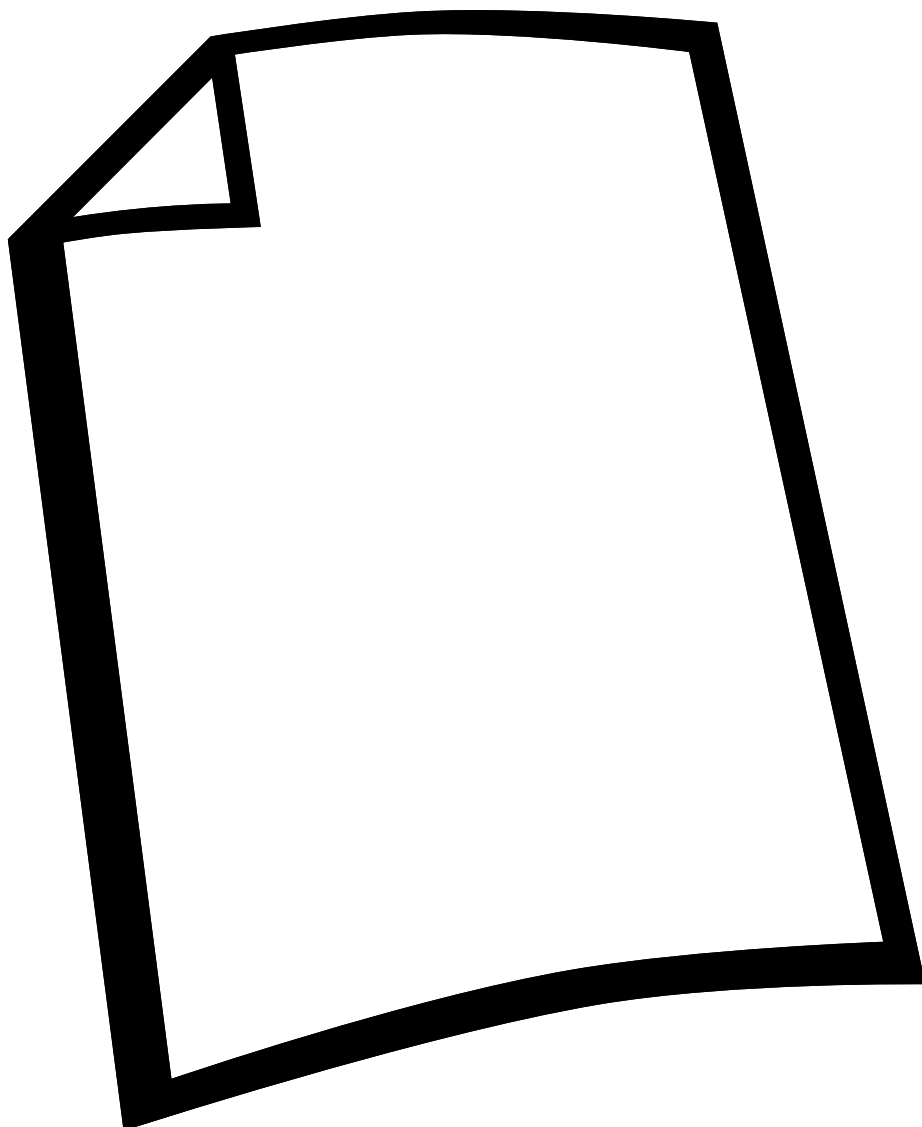

UVIC
GUIA DE
L'ESTUDIANT
2008-2009

FACULTAT D'EDUCACIÓ

MESTRE.
EDUCACIÓ ESPECIAL

Primera edició: juliol de 2008

Edita: Servei de Publicacions de la Universitat de Vic

Carrer de Perot Rocaguinarda, 6. 08500 Vic. Tel. 93 889 48 77

Universitat de Vic. Carrer de la Sagrada Família, 7. 08500 Vic. Tel. 93 886 12 22. Fax 93 889 10 63

Impressió: Artyplan

ÍNDEX

Presentació	5
La Facultat d'Educació	7
Estructura	7
Òrgans de Govern	7
Secretaria	7
Calendari Acadèmic	8
Organització dels Ensenyaments	11
Pla d'estudis	11
Ordenació temporal de l'ensenyament	11
Complements de Formació: Mestre d'Educació Especial a la Llicenciatura de segon cicle de Psicopedagogia	12
Assignatures de 1r curs	13
Didàctica General	13
Psicologia de l'Educació i del Desenvolupament en l'Edat Escolar	15
Llengua, Literatura i la seva Didàctica (Didàctica de la Llengua i la Literatura)	17
Educació Artística i la seva Didàctica (Expressions Artístiques: Musical, Plàstica i Audiovisual)	20
Noves Tecnologies Aplicades a l'Educació	25
Matemàtica i la seva Didàctica	27
Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural	30
Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació	32
Assignatures de 2n curs	35
Pràctiques I	35
Tractaments Educatius dels Trastorns de la Llengua Escrita	38
Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial	41
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Auditiva	43
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Visual	45
Organització del Centre Escolar	57
Assignatures de 3r curs	49
Pràctiques II	49
Sociologia de l'Educació	52
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Mental	54
Trastorns de Conducta i Personalitat	57
Aspectes Didàctics i Organitzatius de l'Educació Especial	59
Educació Física per a alumnes amb Necessitats Educatives Especials	62
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Motòrica	64

PRESENTACIÓ

Des d'aquesta pàgina us faig arribar una cordial salutació de benvinguda, en nom de tot el professorat i el personal d'administració i serveis de la Facultat d'Educació.

Alguns de vosaltres heu vingut per primera vegada a la nostra facultat. Altres ja hi sou des de fa més temps. Tots heu vingut perquè voleu ser mestres, educadors socials o llicenciats en psicopedagogia o en ciències de l'activitat física i l'esport.

Nosaltres us oferim unes instal·lacions que anem millorant cada any, un equip de professorat, un equip de personal d'administració i serveis, un tracte proper i una atenció personalitzada i el nostre treball il·lusionat per ajudar-vos a assolir amb èxit els vostres propòsits, tot contribuint, cadascú des del seu lloc, a la vostra formació intel·lectual i humana.

Vosaltres aporteu la vostra il·lusió, les ganes d'obtenir un títol universitari que us obri portes en el món laboral, el vostre esforç i el vostre treball. Tant de bo hi aporteu també la vostra participació per tal que, entre tots, aconseguim que la Facultat d'Educació sigui una comunitat humana, un lloc de cultura i coneixements, un centre de recerca i diàleg.

Benvinguts i benvingudes al curs 2008-2009!

Pere Pujolàs i Maset
Degà de la Facultat d'Educació

LA FACULTAT D'EDUCACIÓ

Estructura

La Facultat d'Educació de la Universitat de Vic imparteix els ensenyaments següents:

- Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Infantil
- Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Primària
- Diplomatura de Mestre. Especialitat de Llengua Estrangera
- Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Especial
- Diplomatura de Mestre. Especialitat d'Educació Física
- Diplomatura d'Educació Social
- Llicenciatura de Psicopedagogia
- Llicenciatura i Grau de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

Les unitats bàsiques de docència i recerca de la Facultat són els Departaments, que agrupen el professorat d'unes mateixes àrees. Actualment hi ha cinc departaments:

- Departament de Ciències i Ciències Socials. Directora: Isabel Sellas i Ayats
- Departament d'Expressions artístiques, motricitat humana i esport. Director: Eduard Comerma i Torras
- Departament de Filologia. Director: Francesc Codina i Valls
- Departament de Pedagogia. Director: Antoni Tort i Bardolet
- Departament de Psicologia. Director: Àngel Serra i Jubany

Al capdavant de cada departament hi ha un professor o professora que exerceix de director o directora.

Òrgans de Govern

El Deganat

La gestió ordinària en el govern i administració de la Facultat correspon al Deganat, constituït pels membres següents:

- Pere Pujolàs i Maset, degà
- Josep Casanovas i Prat, cap d'estudis
- Jordi Martí i Feixas, coordinador dels estudis de Mestre d'Educació Primària, Educació Física, Educació Especial i Llengua Estrangera
- Mercè Carrera i Peruga, coordinadora dels estudis de Mestre Educació Infantil
- Núria Simó i Gil, coordinadora dels estudis d'Educació Social
- José Ramón Lago i Martínez, coordinador dels estudis de Psicopedagogia
- Joan Arumí i Prat, coordinador dels estudis de Ciències de l'Activitat Física i l'Esport

El Consell de Direcció

És l'òrgan col·legiat de govern de la Facultat. Està constituït pels membres següents:

- El degà de la Facultat, que el presideix
- La resta de membres de l'equip de deganat de la Facultat
- Els directors de Departament

Secretaria: Rosa M. Guix i Godayol, Dolors Muñoz i Vilaseca, Ester Muñoz i Tamargo, Silvia Codinachs Pujols, Dolors Ruiz i Zafra, Marisa Costa Erra, Elisabet Vila i Sala

CALENDARI ACADÈMIC

setembre 2008	octubre 2008	novembre 2008	desembre 2008
1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5	1 2	1 2 3 4 5 6 7
8 9 10 11 12 13 14	6 7 8 9 10 11 12	3 4 5 6 7 8 9	8 9 10 11 12 13 14
15 16 17 18 19 20 21	13 14 15 16 17 18 19	10 11 12 13 14 15 16	15 16 17 18 19 20 21
22 23 24 25 26 27 28	20 21 22 23 24 25 26	17 18 19 20 21 22 23	22 23 24 25 26 27 28
29 30	27 28 29 30 31	24 25 26 27 28 29 30	29 30 31
gener 2009	febrer 2009	març 2009	abril 2009
1 2 3 4	1	1	1 2 3 4 5
5 6 7 8 9 10 11	2 3 4 5 6 7 8	2 3 4 5 6 7 8	6 7 8 9 10 11 12
12 13 14 15 16 17 18	9 10 11 12 13 14 15	9 10 11 12 13 14 15	13 14 15 16 17 18 19
19 20 21 22 23 24 25	16 17 18 19 20 21 22	16 17 18 19 20 21 22	20 21 22 23 24 25 26
26 27 28 29 30 31	23 24 25 26 27 28	23 24 25 26 27 28 29	27 28 29 30
		30 31	
maig 2009	juny 2009	juliol 2009	agost 2009
1 2 3	1 2 3 4 5 6 7	1 2 3 4 5	1 2
4 5 6 7 8 9 10	8 9 10 11 12 13 14	6 7 8 9 10 11 12	3 4 5 6 7 8 9
11 12 13 14 15 16 17	15 16 17 18 19 20 21	13 14 15 16 17 18 19	10 11 12 13 14 15 16
18 19 20 21 22 23 24	22 23 24 25 26 27 28	20 21 22 23 24 25 26	17 18 19 20 21 22 23
25 26 27 28 29 30 31	29 30	27 28 29 30 31	24 25 26 27 28 29 30
			31
setembre 2009			
1 2 3 4 5 6			
7 8 9 10 11 12 13			
14 15 16 17 18 19 20			
21 22 23 24 25 26 27			
28 29 30			

Dies festius:

- 1 de novembre de 2008, dissabte, Tots Sants
- 6 de desembre de 2008, dissabte, Dia de la Constitució
- 8 de desembre de 2008, dilluns, la Puríssima
- 23 d'abril de 2009, dijous, Sant Jordi
- 1 de maig de 2009, divendres, Festa del Treball
- 2 de maig de 2009, dissabte, pont
- 1 de juny de 2009, dilluns, segona Pasqua
- 24 de juny de 2009, dimecres, Sant Joan
- 11 de setembre de 2009, divendres, Diada Nacional
- 12 de setembre de 2009, dissabte, pont

Vacances:

- Nadal: del 20 de desembre de 2008 al 6 de gener de 2009, ambdós inclosos
- Setmana Santa: del 4 al 13 d'abril de 2009, ambdós inclosos

Primer curs

Rebuda dels estudiants:	22 de setembre de 2008, a les 9'30h (grups de Matí) i a les 15'30h (grups de Tarda), a l'Aula Magna, campus de la Torre dels Frares. Els dies 22 i 23 de setembre, tant per als grups de matí com per als de tarda, es faran activitats d'acollida als nous estudiants.
Docència 1r quadrimestre:	del 22 de setembre de 2008 al 16 de gener de 2009
Setmana d'estudi i tutories:	del 19 al 23 de gener de 2009.
Proves d'avaluació:	1 ^a convocatòria: del 26 de gener al 6 de febrer de 2009 2 ^a convocatòria: del 22 de juny al 3 de juliol de 2009
Estada a una escola:	del 9 al 20 de febrer de 2009
Docència 2n quadrimestre:	del 23 de febrer al 29 de maig de 2009
Setmana d'estudi i tutories:	del 1 al 5 de juny de 2009
Proves d'avaluació:	1 ^a convocatòria: del 8 al 19 de juny de 2009 2 ^a convocatòria: del 1 al 4 de setembre de 2009

Segon i tercer curs

Docència 1r quadrimestre:	del 15 de setembre al 5 de desembre de 2008 (Assignatures optatives, lliure elecció i complements de formació: del 22 de setembre al 5 de desembre de 2008)
Proves d'avaluació:	1 ^a convocatòria: del 9 al 19 de desembre de 2008 2 ^a convocatòria: del 22 de juny al 3 de juliol de 2009
Pràctiques I i II:	del 7 de gener al 20 de febrer de 2009 (Els dies 7 i 8 de gener de 2009 es destinaran a la sessió d'orientació de les Pràctiques. El dia 2 de febrer es farà la sessió de seguiment de les Pràctiques)
Docència 2n quadrimestre:	del 2 de març al 29 de maig de 2009
Setmana d'estudi i tutories:	del 1 al 5 de juny de 2009
Proves d'avaluació:	1 ^a convocatòria: del 8 al 19 de juny de 2009 2 ^a convocatòria: de l'1 al 4 de setembre de 2009

ORGANITZACIÓ DELS ENSENYAMENTS

Pla d'Estudis

D'acord amb el pla d'estudis, els ensenyaments de Mestre, especialitat d'Educació Especial, s'organitzen en tres cursos de dos quadrimestres cadascun amb un total de 207 crèdits, entre els quals n'hi ha de teòrics i de pràctics. Cada quadrimestre té una durada de 15 setmanes lectives, a primer curs, i de 12 setmanes lectives a segon i tercer.

Els 207 crèdits estan distribuïts de la següent manera:

Matèries Troncals i Obligatòries:	168 crèdits
Matèries Optatives:	18 crèdits
Lliure Elecció:	21 crèdits

Dins la carrera es contemplen uns períodes de pràctiques d'ensenyament en centres escolars que suposen per a l'estudiant un 15% de la càrrega lectiva global dels seus estudis.

Ordenació temporal de l'ensenyament

	Quadrimestre de docència	
PRIMER CURS COMÚ	C.A.	Grup B (tarda)
Didàctica General	10,5	1r i 2n
Psicologia de l'Educació i del Desenvolupament en l'Edat Escolar	9	1r i 2n
Llengua i la seva Didàctica	12	1r i 2n
Expressió Plàstica i Musical	13,5	1r i 2n
Noves Tecnologies Aplicades a l'Educació	4,5	1r
Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació	6	2n
Matemàtiques i la seva Didàctica	4,5	2n
Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural	6	1r

	Quadrimestre de docència	
SEGON CURS	C.A.	Grup B (tarda)
Pràctiques I	15	3r i 4t
Tractament Ed. Dels Trastorns de la Llengua Escrita	10	3r i 4t
Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial	8	3r i 4t
Organització del Centre Escolar	4,5	3r
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Auditiva	6	4rt
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Visual	6	4rt

TERCERCURS	Quadrimestre de docència	
	C.A.	Grup B (tarda)
Pràctiques II	15	5è i 6è
Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Mental	9	5è i 6è
Trastorns de Conducta i Personalitat	6	5è
Aspectes Didàctics i Organitzatius de l'Educació Especial	6	5è
Aspectes Evolutius i Educatius de les Deficiències Motòriques	6	6è
Educació Física per a Alumnes amb Neces. Educatives Especials	4,5	6è
Sociologia de l'Educació	6	6è

Complements de Formació: Mestre d'Educació Especial a la llicenciatura de segon cicle de Psicopedagogia

Processos Psicològics Bàsics	6 crèdits
Psicologia Social	6 crèdits
Psicologia de la personalitat	6 crèdits
Mètodes, Dissenys i Tècniques d'Inv. Psicològica	6 crèdits

ASSIGNATURES OBLIGATÒRIES DE PRIMER CURS

Didàctica General

PROFESSORAT: Ramon SITJÀ i DOMÈNECH

Anual. 10,5 crèdits

OBJECTIUS:

L'assignatura de Didàctica General té com a objectius bàsics:

- a) Identificar i analitzar els aspectes principals que configuren el treball docent.
- b) Viure i reflexionar sobre els fenòmens que es produeixen a l'aula d'una escola a través de la realització de pràctiques.
- c) Conèixer, aplicar i analitzar estratègies, metodologies i recursos que permetin dur a la pràctica el treball docent.
- d) Establir relacions entre la realitat escolar i l'entorn cultural i social, entenent l'escola com un fenomen educatiu complex.

L'assignatura de Didàctica General inclou dins de la seva programació 15 de dies d'estada en una escola per tal de mantenir el contacte amb la realitat educativa des del primer curs de la carrera. L'estada es realitzarà a mig curs i l'estudiant assistirà a l'escola assignada en l'horari de 9 a 17h, sense classes a la Facultat.

CONTINGUTS:

1. Introducció

1.1. Què és la Didàctica?

1.2. Acció educativa

2. Les finalitats educatives

2.1. Necessitats educatives de la societat actual

2.2. Finalitats de l'educació avui

3. L'escola

3.1. Característiques de l'escola. Context escolar.

3.2. Estructura de l'escola. Sistema Educatiu

3.3. Models d'escola

4. Currículum escolar i avaluació

4.1. El currículum com a procés de presa de decisions

4.2. Anàlisi dels components del currículum

4.3. Models d'ensenyament/ aprenentatge i currículum. El constructivisme.

4.4. Recursos educatius i materials didàctics

4.5. Planificació didàctica. Seqüències didàctiques

4.6. Paper de l'avaluació a l'escola

5. Fer de mestre

5.1. L'actuació del mestre: experiència, pràctica i teoria docent, expectatives

5.2. L'equip de mestres

5.3. La presa de decisions davant el coneixement escolar

5.4. La tutoria

6. L'infant i el grup-classe

6.1. Atenció a la diversitat

6.2. Agrupament d'alumnes

6.3. El grup d'alumnes

6.4. L'ambient de classe :

6.4.1. Relacions mestre/alumnat

6.4.2. Relacions entre alumnat

METODOLOGIA:

En l'assignatura es faran servir diferents estratègies didàctiques: conferències, estades, visionat de films, exposició de materials, treball en grup, sortides, ús de tècniques de recollida d'informació, etc. Cal destacar també que des de Didàctica General es supervisaran les Pràctiques, realitzades durant dues setmanes en una escola, que generen espais de reflexió sobre els aspectes treballats a l'assignatura.

AVALUACIÓ:

- Dues proves escrites: una cada quadrimestre.

- Treballs individuals sobre aspectes relacionats amb l'assignatura.

- Informe de l'estada a l'escola.

- Treball en grup sobre la planificació d'una Unitat de Programació.

Es valorarà, també, la participació activa en el desenvolupament de les sessions de treball i en les diverses activitats.

Per aprovar l'assignatura cal superar satisfactòriament cadascuna de les parts abans esmentades.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Aldamiz-Echegarria, M.; et al. *Com ens ho fem? Propostes per educar en la diversitat*. Barcelona: Graó, 2000.

Antúnez, S.; et al. *Del projecte educatiu a la programació d'aula*, Barcelona: Graó, 1991.

Bassedas, E.; Huguet, T.; Solé, I. *Aprendre i ensenyar a l'educació infantil*. Barcelona: Graó, 1996.

Cela, J.; Palou, J. *Amb veu de mestre*, Barcelona: Eds. 62/Rosa Sensat, 1993.

Cela, J. *Amb lletra petita*. Eds. 62/Rosa Sensat, 1996.

Coll, C.; et al. *Los contenidos en la reforma. Enseñanza y aprendizaje de conceptos, procedimientos y actitudes*, Madrid: Santillana, Col. Aula XXI, 1992.

Coll, C.; et al. *El constructivismo en el aula*. Barcelona: Graó, 1993.

Domènech, J., Arànega, S. *L'educació primària. Reptes, dilemes i propostes*. Barcelona: Graó, 2001.

Escaño, J.; Gil de la Serna, M. *Como se aprende y como se enseña*. Barcelona: Horsori, 1992.

Franch, J.; et al. *El grup-classe: un potencial educatiu fonamental*. Vic: Eumo Editorial, 1991.

Parcerisa, A. *Materiales curriculares. Cómo elaborarlos, seleccionarlos y usarlos*, Barcelona: Graó, 1996.

Pujolàs, P. *Aprendre junts alumnes diferents. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Vic: Eumo Editorial, 2003.

Rué, J. *El treball cooperatiu. L'organització social de l'ensenyament i l'aprenentatge*, Barcelona: Barcanova, 1991.

Salgueiro, A. *Saber docente y práctica cotidiana*, Barcelona: Octaedro, 1998.

Zabala, A. *La pràctica educativa. Com ensenyar*, Barcelona: Graó, 1995.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

Blanch, X. *Cinc cèntims sobre la reforma*. Barcelona: Proa, 1996.

Fullan, M. i Hargreaves, A. *¿Hay algo por lo que merezca la pena luchar en la escuela?* Sevilla: Publicaciones M.C.E.P., 1997.

Gimeno, J.; Pérez, A. *Comprender y transformar la enseñanza*, Madrid: Morata, 1992.

Novak, J. D.; Gowin D. B. *Aprendiendo a aprender*, Barcelona: Martínez Roca, 1988.

Sáenz, O. (dir.) *Didáctica general: Un enfoque curricular*, Alcoi: Marfil, 1994.

Torrents, *Aprendre a ensenyar a aprendre*. Vic: Eumo Editorial, 1988.

A banda de la bibliografia específica per a cada apartat del programa, es consultaran regularment les revistes «Guix», «Cuadernos de Pedagogía», «Aula» i «Perspectiva Escolar».

Psicologia de l'Educació i del Desenvolupament en l'Edat Escolar

PROFESSORAT: Montserrat MOIX i PUIG

Anual. 9 crèdits

OBJECTIUS GENERALS

- Adquirir una representació significativa i funcional dels coneixements psicològics per afavorir el seu ús en la pràctica educativa.
- Conèixer des de diferents perspectives teòriques quin són els canvis globals i els trets fonamentals del desenvolupament psicològic dels nens i nenes de les etapes de l'Educació Infantil i de l'Educació Primària, prenent com a referència els contextos d'educació en que es porta a terme.
- Aprendre a analitzar i comprendre alguns dels processos d'ensenyament-aprenentatge en contextos educatius concrets.
- Adquirir habilitats cooperatives en la realització de treballs en equip i habilitats comunicatives en la seva presentació pública.

CONTINGUTS

- Conceptes implicats en la psicologia educativa i del desenvolupament:
Diferents teories sobre el desenvolupament psicològic, l'aprenentatge i l'educació.
- El desenvolupament psicològic a l'Etapa de l'Educació Infantil: desenvolupament motriu, cognitiu, afectiu, social i de la personalitat.
Contextos de desenvolupament a la primera infància.
- El desenvolupament psicològic de la segona infància a l'Etapa de l'Educació Infantil: desenvolupament motriu, cognitiu, afectiu, social i de la personalitat.
Contextos de desenvolupament a la segona infància.
- El desenvolupament psicològic durant l'escolarització primària:
Desenvolupament físic, cognitiu, afectiu, social i de la personalitat.
Contextos de desenvolupament en aquesta etapa.
- Factors exògens que intervenen en l'aprenentatge i el desenvolupament: entorn sociocultural, pràctiques socials, símbols com a eines, tecnologia del coneixement. La importància de l'adquisició dels signes com a instrument per pensar i aprendre.
- Factor endògens que intervenen en l'aprenentatge i l'ensenyament. Funcions cognitives implicades en els aprenentatges en diferents dominis: atenció, reflexió, memòria, la motivació i la presa de consciència
- Processos d'ensenyament i aprenentatge a l'aula. Interaccions professor-alumne.
Ajuda i guia en els processos d'ensenyament aprenentatge. La construcció del coneixement entre professors i alumnes. Funcions psicològiques implicades en els processos d'ensenyament-aprenentatge

METODOLOGIA

La metodologia de treball combina sessions de treball presencial a l'aula ordinària amb tot el grup classe, sessions de treball no presencial, tutories individuals i en petit grup.

Entre les activitats que l'assignatura té previst desenvolupar per ajudar a l'alumnat a adquirir els objectius educatius podem destacar les següents: lectura de documents de característiques diverses amb l'ajut de pautes de lectura; debats en petit grup; exposicions dels professors a la classe; pautes de observació per a l'anàlisi de casos; solució de problemes; elaboració de documents individuals i de grup en formats diversos.

La metodologia d'aquesta assignatura fa imprescindible la participació presencial de l'alumnat.

AVALUACIÓ

L'avaluació del alumnat és farà sobre un càlcul equitatiu entre els següents components:

- Un examen a final de cada quadrimestre, que seran eliminatoris
- Els treballs i activitats en grup realitzats
- L'assistència i grau de participació de cada alumne/a.

BIBLIOGRAFIA

Cada professor seleccionarà els llibres per a l'assignatura entre els següents

Bàsica

- Ausubel, D.; Novak, J.; Hanesian, H. (1989) *Psicología educativa un punto de vista cognoscitivo*. Mèxic: Trillas
- Bach, E. i Darder, P. (2003). *Sedueix-te per seduir*. Barcelona: Edicions 62.
- Castellví, P. (1999). *Psicología del desenvolupament*. Barcelona: Pòrtic.
- Coll, C. (coord). (1993) *El constructivismo en el aula*. Barcelona: Graó.
- Coll, C.; Martín, E.; Mauri, T.; Miras, M.; Onrubia, J.; Solé, I.; i Zabala, A. (1993). *El constructivismo en el aula*. Barcelona: Graó.
- Coll, C.; Palacios, J.; Marchesi, A. (Comp.). (2001). *Desarrollo psicológico y educación*: Vol. II. Psicología de la educación escolar. Madrid: Alianza.
- Delval, J. (1990). *Crece y pensar*. Barcelona: Paidós.
- Gardner, H. (1993). *La mente no escolarizada. Cómo piensan los niños y cómo deberían enseñar las escuelas*. Barcelona: Paidós.
- Henson, K.; Eller, B. (2000) *Psicología educativa para la enseñanza eficaz*. Mèxic: International Thomson.
- Mercer, N. (2001). *Palabras y mentes. Cómo usamos el lenguaje para pensar juntos*. Barcelona: Paidós.
- Palacios, J.; Marchesi, A.; Coll, C. (2002) *Desarrollo psicológico y educación*. Madrid: Alianza.
- Papalia, D.; Olds, S.; Feldman R. (2005) *Psicología del desarrollo: de la infancia a la adolescencia*. Mèxic: McGraw-Hill.
- Rogoff, B. (1993). *Aprendices del pensamiento. El desarrollo cognitivo en el contexto social*. Barcelona: Paidós.
- Sadurní, M.; Perinat, A.; Lalueza, J.L. (2003) *Psicología del desarrollo: un enfoque sistémico*. Barcelona: EDIUOC
- Sadurní, M.; Rostan, C. i Serrat, E. (2002). *El desarrollo de los niños paso a paso*. Barcelona: UOC.
- Santrock, J.W. (2006). *Psicología del desarrollo*. Madrid: McGraw-Hill.

Complementària

- Bruning, R.H.; Schraw, G.J.; Ronning, R.R. (2007). *Psicología cognitiva e instrucción*. Madrid: Alianza.
- Carpena, A. (2001) *Educació socioemocional a primària. Materials pràctics i de reflexió*. Vic: Eumo Editorial
- Delval, J. (2000). *Aprender en la vida y en la escuela*. Madrid: Morata.
- Elschenbroich, D. (2004) *Todo lo que hay que saber a los siete años*. Barcelona: Destino.
- Harris, P. L. (1992). *Los niños y las emociones*. Madrid: Alianza.
- Martín, E.; Coll, C. (2003). *Aprender contenidos, desarrollar capacidades: intenciones educativas y planificación de la enseñanza*. Barcelona: Edebé.
- Pozo, J.I.; Postigo, Y. (2000). *Los procedimientos como contenidos escolares*. Barcelona: Edebé.
- Salmurri, F. (2005) *Llibertat emocional*. Barcelona: La Magrana.
- Trianes M.V.; Gallardo J.A. (2004) *Psicología de la educación y del desarrollo en contextos escolares*. Madrid: Pirámide.

Llengua, literatura i la seva didàctica

Didàctica de la llengua i de la literatura

PROFESSORAT: Mariona CASAS i DESEURAS

Anual. 12 crèdits

OBJECTIUS:

Els objectius bàsics del curs són, d'una banda, dotar els estudiants dels elements teòrics mínims que els permetin entendre i prendre consciència de la complexitat de les habilitats lingüístiques i del sistema de la llengua i, d'una altra banda, proporcionar-los criteris i estratègies adequats per al seu ensenyament-aprenentatge a l'escola.

CONTINGUTS:

Escola i aprenentatges lingüístics

1. Societat, llengua i escola. La necessitat social dels aprenentatges lingüístics.
2. La variació lingüística: varietats associades als usos (registres) i als usuaris (dialectes). El paper de l'escola en relació a l'adquisició de les llengües i de la varietat comuna o estàndard. La norma lingüística. Anàlisi d'errors en L1.
3. Multilingüisme i situacions de llengües en contacte. Bases psicolingüístiques, sociolingüístiques i organitzatives de l'aprenentatge natural i acadèmic de la L1 i de la L2. El contrast català-castellà. La interferència. Anàlisi d'errors en L2.
4. L'ensenyament del català i en català: visió històrica. L'educació bilingüe i la immersió lingüística.

L'enfocament comunicatiu de l'ensenyament de la llengua

1. La programació general de l'àrea de llengua (català, castellà i llengües estrangeres) segons l'ordenació curricular.
2. Els eixos del treball de llengua: ús i comunicació; treball sistemàtic. Les habilitats lingüístiques en el bloc d'ús i comunicació. La gramàtica, el lèxic, la fonètica i l'ortografia en el bloc del treball sistemàtic.
3. Tècniques i recursos per al treball de llengua a l'escola. Anàlisi i tipologia de les activitats didàctiques. Seqüències didàctiques, projectes i tallers. Recursos per a l'ensenyament de la llengua i la literatura: els llibres de text i altres materials didàctics, les revistes especialitzades, etc.
4. El text en l'enfocament comunicatiu de l'ensenyament de la llengua. El text com a unitat de comunicació. Les propietats del text: adequació, cohesió i coherència. La diversitat textual: tipologies textuales. Característiques de l'ús oral i l'ús escrit de la llengua.

Les habilitats lingüístiques

1. Les habilitats perceptives: la comprensió oral i la comprensió lectora: programació, metodologia i recursos. El procés lector i les habilitats implicades en la lectura. El text literari.
2. Les habilitats productives: l'expressió oral i la composició escrita: programació, metodologia i recursos. El procés de composició escrita i les habilitats implicades en l'escriptura.
3. La integració del treball sistemàtic (gramàtica, lèxic, fonètica i ortografia) en el treball de lectura i de l'escriptura.

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es basarà en dues proves parcials, en un treball d'investigació i en activitats pràctiques que es realitzaran al llarg del curs. Aquestes quatre notes parcials faran mitjana sols en el cas que cadascuna d'elles sigui igual o superior a aprovat (5), i en els percentatges que s'indiquen a continuació:

Notes parcials   Percentatges en la nota global

Pràctiques de curs	25%
Treball d'investigació	25%
Prova parcial I	25%
Prova parcial II	25%

1. La nota de pràctiques de curs s'obindrà a partir del conjunt d'activitats individuals i de grup que es faran al llarg dels dos quadrimestres, a dins i a fora de l'horari de classe.
2. Els exàmens i treballs amb deficiències lingüístiques i formals no seran avaluats de contingut, i per tant seran considerats com a no presentats.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Cassany, D. *Descriure escriure*. Barcelona: Empúries, 1993.
Cassany, D. *Ensenyar llengua*. Barcelona: Graó, 1998.
Castellà, J.M. *De la frase al text*. Barcelona: Empúries, 1992.
Colomer, T; Camps, A. *Ensenyar a llegir, ensenyar a comprendre*. Barcelona: Ed. 62, 1991.
Cuenca, M.J. *Teories gramaticals i ensenyament de llengües*. València: Tàndem, 1992.
Disseny curricular. Ensenyament Primari. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1990.
Payrató, L. *Català col·loquial*. València: Universitat de València, 1996.
Solé, I. *Estratègies de lectura*. Barcelona: Graó, 1992.
Tusón, J. *L'escritura*. Barcelona: Empúries, 1996.
Tió, J. *L'ensenyament del català a no-catalanoparlants*. Vic: Eumo Editorial, 1981.
Vila, I. (coord.). *Bilingüisme i educació*. Barcelona: Ediuoc/Proa, 1998.

Revistes

- Articles de Didàctica de la llengua i la literatura*
Cavall Fort
Escola Catalana
Textos de Didàctica de la Lengua y la Literatura

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- Bibiloni, G. *Llengua estàndard i variació lingüística*. València: 3 i 4, 1997.
Boix, E.; Vila, F. X. *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel, 1998.
López del Castillo, L. *Llengua estàndard i nivells de llenguatge*. Barcelona: Laia, 1976.
Payrató, L. *La interferència lingüística. Comentari i exemples català-castellà*. Barcelona: Curial Edicions Catalanes-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1985.
Bassols, M.; Torrent, A. *Models textuais*. Vic: Eumo Editorial, 1996.
Camps, A. *L'ensenyament de la composició escrita*. Barcelona: Barcanova, 1994.
Cassany, D. *Construir l'escritura*. Barcelona: Empúries, 2000.
Cassany, D. *La cuina de l'escritura*. Barcelona: Empúries, 1993.
Cassany, D. *Reparar l'escritura*. Barcelona: Graó, 1993.
Díaz, E. i altres. *Llegir, comprendre i aprendre*. Vic: Eumo Editorial, 1999.
López del Castillo, Ll. *Llenguatge*. Barcelona: Casals, 1977.
Badia, D.; Vilà, M. *Jocs d'expressió oral i escrita*. Vic: Eumo Editorial, 1984.
Rodari. G. *Gramàtica de la fantasia*. Barcelona: Columna, 1996.

Revistes

- Guix*
In-fàn-ci-a
Webgrafia

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. <http://cultura.gencat.net/>
Institut d'Estudis Catalans. <http://www.iecat.net/default.htm>

TERMCAT. Centre de Terminologia. <http://www.termcat.net/>
Consorti per la normalització lingüística. <http://www.cpln.org/index.htm>
Real Academia Española. <http://www.rae.es>.

Educació Artística i la seva Didàctica

Expressions Artístiques: Musical, Plàstica i Audiovisual

PROFESSORAT: Mercè CARRERA i PERUGA
Miquel PÉREZ i MAS
Montsita RIEROLA i DE MAS
Laia SOLÉ i COROMINA
Lluís SOLÉ i SALA
Arnau VERNIS i LLAMBIAS

Anual. 13,5 crèdits

OBJECTIUS:

Donar a conèixer els codis lingüístics, els procediments tècnics bàsics i algunes estratègies didàctiques que permetin als futurs mestres de dur a terme una educació a l'aula incorporant al procés d'ensenyament-aprenentatge les expressions musical, plàstica i audiovisual, des d'un punt de vista cultural, analític i pràctic.

CONTINGUTS:

Bloc I - MÚSICA:

Temes teòrics:

1. La música i l'educació. La música i l'infant.
2. Límits i definició de música. Marc i acotament sociocultural del fenomen musical.
3. El so i la percepció. Qualitats del so. Física i projecció psicopedagògica.
4. Elements constitutius de la música.
  - 4.1 La melodia
  - 4.2 El metre i el ritme
  - 4.3 Harmonia i contrapunt.
5. El codi i els signes. Llenguatge musical. Valor educatiu.
  - 5.1 Elements de codificació de l'altura.
  - 5.2 Elements de codificació de les durades.
  - 5.3 Altres aspectes formals.
  - 5.4 El cant com a eina pedagògica.
6. Les eines: Els instruments musicals.
  - 6.1 La veu humana
  - 6.2 Les 5 famílies
  - 6.3 La praxi instrumental a l'aula.
7. El repertori.
  - 7.1 Les diferències continentals de la música.
  - 7.2 Les èpoques estèticohistòriques d'occident.
  - 7.3 L'audició.
  - 7.4 Música per a nens?
8. Els grans corrents pedagògics.
9. Nocions de musicoteràpia.

Sessions pràctiques:

1. La respiració.
2. Primer contacte amb el cant coral.
3. El ritme, experimentació i creació rítmica.
4. Cantem (nadales)
5. El llenguatge musical. Comencem a solfejar.
6. Cantem llegint.
7. Cantem lliurement. Alguns cànons.
8. Concert-conferència sobre els instruments musicals.
9. Taller d'instruments Orff 1
10. Taller d'instruments Orff 2
11. Cantem lliurement.
12. Taller de construcció d'instruments.
13. Cançons d'arreu del món
14. Cançons d'abans.

Bloc 2 - PLÀSTICA:

1. Estructuració de la plàstica com a llenguatge:
  - 1.1 Elements bàsics: l'espai i el pla.
  - 1.2 L'espai com un tot i el pla com un límit de l'espai.
  - 1.3 Límits d'espai.
  - 1.4 Plans horitzontal, inclinat i vertical.
2. El punt:
  - 2.1 El punt com a element gràfic mínim.
  - 2.2 El punt en l'espai.
  - 2.3 El punt sobre el pla.
  - 2.4 Capacitat expressiva del punt.
  - 2.5 Experimentació del punt sobre diferents suports, amb materials diversos i utilització de diferents eines de treball.
3. La línia:
  - 3.1 Estudi de la línia com a dinàmica del punt.
  - 3.2 La línia en l'espai.
  - 3.3 La línia sobre el pla.
  - 3.4 Capacitat expressiva de la línia: en ella mateixa o en funció del que representa.
  - 3.5 Divisió dels límits de l'espai.
  - 3.6 Línies tancades.
  - 3.7 Lectura de formes (contorn, entorn).
4. El color:
  - 4.1 Descomposició de la llum: prisma òptic.
  - 4.2 Color matèria (pigmentació).
  - 4.3 Colors primaris.
  - 4.4 Gammes cromàtiques.
  - 4.5 Comportament dels colors.
  - 4.6 Exercicis de gradació del color (valors).
  - 4.7 Colors càlids i colors freds.
  - 4.8 Exercicis d'aplicació del color: gammes, valors i transparències.
5. Composició:
  - 5.1 Entendre la composició com a ordenació subjectiva d'elements gràfics: punts-línies-formes-espais.
  - 5.2 Simetries o asimetries.

- 5.3 Estructures de la composició: composicions geomètriques, orgàniques i mixtes.
- 5.4 Composició de línies que divideixen el límit de l'espai.
- 5.5 Composició de formes tancades
- 6. La matèria:
  - 6.1 Possibilitats expressives de la matèria.
  - 6.2 Textures.
  - 6.3 Texturació de la matèria per a la seva manipulació.
  - 6.4 Composició de textures.
- 7. El volum:
  - 7.1 Volums en l'espai.
  - 7.2 Incidència de la llum.
  - 7.3 El buit com a volum interior.
- 8. Proporcions:
  - 8.1 Dimensió.
  - 8.2 Relació en les dimensions.
  - 8.3 Mòdul.
  - 8.4 Modulació de l'espai, modulació del pla.
  - 8.5 La figura humana.
- 9. Perspectiva:
  - 9.1 Concepte de distància en profunditat.
  - 9.2 Exercicis de perspectiva per proporció, situació a diferents plans.
  - 9.3 Exercicis de perspectiva en base a les línies de fuga.
  - 9.4 Exercicis de perspectiva per mitjà del color (sensació de profunditat).

Bloc 3-AUDIOVISUALS

- 1. Introducció:
  - 1.1 La imatge i la representació de la realitat
  - 1.2 La imatge preindustrial i industrial.
  - 1.3 Electrònica i cibernètica: la desmaterialització de la imatge.
- 2. Tecnologies dels mitjans audiovisuals:
  - 2.1 Fotografia: de imatge fotoquímica a digital.
  - 2.2 La representació del moviment: el cinema.
  - 2.3 La instantaneïtat teledifusiva.
  - 2.4 L'enregistrament electrònic: el vídeo.
- 3. Els llenguatges de l'audiovisual:
  - 3.1 Llenguatge cinematogràfic i relat audiovisual.
  - 3.2 El "dialecte" televisiu.
- 4. Lectures de la imatge:
  - 4.1 Anàlisi de la imatge fixa i seqüencial.
  - 4.2 Propostes metodològiques per a l'anàlisi del film.
  - 4.3 Publicitat: la imatge retòrica.
- 5. Explotació i didàctica dels recursos audiovisuals :
  - 5.1 El potencial educatiu i expressiu de la imatge fixa.
  - 5.2 Didàctica de la imatge en moviment.
  - 5.3 El guió: l'escriptura audiovisual.
  - 5.4 El vídeo a l'escola: eina d'aprenentatge i socialització.

AVALUACIÓ:

Contínua a través de l'assistència activa i interessada i de la demostració de la competència en els coneixements específics de cada bloc. La nota final es basarà en la mitjana de les notes obtingudes en cadascun dels tres blocs aprovats.

L'avaluació del Bloc 1 es farà en base a un treball en grup sobre aspectes d'aplicació de la música com a eina didàctica. (70-80%) i una prova escrita sobre aspectes vivencials (especialment de les classes pràctiques) i conceptes generals. (20-30%).

El Bloc 2 s'avaluarà a partir de la presentació de les propostes i dels exercicis gràfics corresponents. El Bloc 3, s'avaluarà percentualment a partir dels treballs i exercicis proposats a classe.

BIBLIOGRAFIA:

Bloc 1. Música:

Bibliografia bàsica

Aguirre, P. et al. *La música en la escuela, la audición*. Barcelona: Graó, 2003.

Alsina, P. *El área de educación musical*. 110 Barcelona: Graó, 1997

Blacking, J. *Fins a quin punt l'home és music?* Vic: Eumo Editorial, 1994.

De Candé, R. *Diccionari de la música*. Barcelona: Ed 62, 1967.

Maideu, J. *Assaig, cançons i exercicis* Vic: Eumo Editorial, 1998.

Pascual Mejía, P. *Didáctica de la música*. Madrid: Pearson Educación, 2006.

Bibliografía complementària

Benenzon, R.O. *Manual de Musicoterapia*. Barcelona: Paidós, 1992

Busqué, M., *Violet Sant Pere i Violet Sant Pau*. Barcelona. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1981

Busque, M. *Ximic*. Berga: Amalgama, 1996

Michels, U. *Atlas de música I*. Madrid: Alianza Editorial, 1982

Michels, U. *Atlas de música II*. Madrid: Alianza Editorial, 1994

Stravinsky I. *Poética Musical*. Madrid: Taurus, 1977.

Willems, E. *El valor humano de la educación musical*. Barcelona-Buenos Aires: Paidós, 1981.

Bloc 2. Plàstica:

Bibliografía bàsica:

Argan, G.C., *El arte moderno*. Madrid: Akal, 1991.

Dondis, D.A., *La sintaxis de la imagen*. Barcelona: Gustavo Gili, 1990.

Fabris, G., *Color (proyecto y estética en las artes gráficas)*. Madrid: Ediciones Don Bosco, 1979.

Maltese, C., *Las técnicas artísticas*. Madrid: Cátedra, 1980.

Munari, B., *Diseño y comunicación visual*. Barcelona: Gustavo Gili, 1990.

Panosfsky, E., *Estudios sobre iconología*. Madrid: Alianza Editorial, 1989.

Pedrola, A., *Materials-procediments i tècniques pictòriques*. Barcelona: Barcanova, 1990.

Rudolf, A., *Arte y percepción visual*. Madrid: Alianza Editorial, 1989.

Arheim, R., *El pensamiento visual*. Madrid: Alianza Editorial

Baladan M.; Juanola, R., *L'educació visual a l'escola*. Barcelona: Ed 62, 1984.

Bibliografía complementària:

Cirlot, Juan Eduardo *El espíritu Abstracto*, Barcelona: Labor.

Gardner, H. *Arte mente y cerebro*, Barcelona: Paidós

Gombrich, Huchberg, Blas *Arte percepción y realidad*, Barcelona: Paidós

Coll, Cèsar *Marc curricular per a l'ensenyament obligatori*. Generalitat Catalunya, Departament d'Ensenyament. Barcelona, 1986.

Hargreaves. D.J. *Infancia y educación artística*, Madrid: Morata

Blanch, Xavier *Cinc centims sobre la reforma educativa*. Barcelona: Proa.

Soler Fierrez, Eduardo *El despertar de los sentidos*. Madrid: Escuela Española, 1986.

Vigotsky. L.S. *La imaginación y el arte en la infancia*. Madrid: Akal.

Bloc 3: Audiovisual

Bibliografia bàsica:

- Aparici, R.; Garcia, A.; Valdivia, M. *La imagen*. Madrid: UNED, 1992.
- Ardid, M. i altres. *La competència bàsica en Tecnologies de la Informació i de la Comunicació*. http://www.xtec.es/escola/tec_inf/tic [2002].
- Bartolomé, A. *Nuevas tecnologías en el aula. Guía de supervivencia*. Barcelona: Editorial Graó, 1999.
- Cabero, J.; Salinas, J.; Duarte, A.M.; Domingo, J. *Las nuevas tecnologías aplicadas a la educación*. Madrid: Síntesis Educación, 2000.
- De Pablos, J.; Jiménez, J. *Nuevas tecnologías. Comunicación Audiovisual y Educación*. Barcelona: Cedecs, 1998.
- Ferrés, J. *Televisión y educación*. Barcelona: Paidós, 1996.
- Ferrés, J. (coord.) *Com veure la TV? I, II i III*. Barcelona: Generalitat de Catalunya-Concell de l'Audiovisual de Catalunya, 1998.
- Ferrés, J. *Educar en la cultura del espectáculo*. Barcelona: Paidós, 2000.
- Maquinay, A. i altres. *La competència bàsica en educació audiovisual*. <http://www.xtec.es/audiovisuales/competencies/index.html> [2002].
- Romaguera, J. i altres. *El cinema a l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1986.

Bibliografia complementària:

- Aparici, R.; Matilla, A. *Lectura de imàgenes*. Madrid: Ediciones de la Torre, 1989.
- Ferrés, J.; Bartolomé, A.R. *El vídeo, enseñar vídeo, enseñar con el vídeo*. Barcelona: Gustavo Gili, 1991.
- Fontcuberta, J. *Fotografía: conceptos y procedimientos*. Barcelona: Gustavo Gili, 1990.
- Gubern, R. *Del bisonte a la realidad virtual*. Barcelona: Anagrama, 1998.
- Martínez Abadía, J. *Introducción a la tecnología audiovisual*. Televisión, vídeo, ràdio. Barcelona: Paidós, 1992.
- Pérez, M. *Diccionario dels mitjans audiovisuals*. Vic: Eumo Editorial, 1995.
- Soler, L. *La televisión, una metodología para su aprendizaje*. Barcelona: Gustavo Gili, 1988.

Noves Tecnologies aplicades a l'educació

PROFESSORAT: Marc FUERTES i ALPISTE
Marta MARIMON i MARTÍ

Quadrimestral. 4,5 crèdits.

OBJECTIUS:

1. Prendre consciència de les implicacions socials i educatives de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació en la societat actual i especialment en l'àmbit educatiu.
2. Familiaritzar-se amb els equipaments informàtics i adquirir destreses en la utilització dels diversos tipus de programes informàtics d'accés i gestió de la informació.
3. Conèixer els recursos telemàtics i les seves aportacions a la cerca d'informació i a la comunicació, en especial en la creació de comunitats d'aprenentatge virtual.
4. Conèixer les principals propostes educatives institucionals a Catalunya per a la integració de la tecnologia de la informació i de la comunicació a l'escola i analitzar-ne els diversos àmbits d'utilització.
5. Potenciar la capacitat dels estudiants d'integrar curricularment la tecnologia de la informació i de la comunicació com a eines d'ensenyament-aprenentatge.
6. Dissenyar i crear activitats d'aprenentatge en les quals s'utilitzin les noves tecnologies.
7. Potenciar la innovació educativa i professional.

CONTINGUTS:

1. Implicacions socials i educatives de la Societat de la Informació: paper de les TIC a la societat, reptes per a l'educació, competències docents en TIC, integració de les TIC al currículum.
2. Eines informàtiques d'accés, gestió i tractament de la informació.
3. Eines cognitives digitals: blogs, wikis, WebQuest, caceres del tresor, móns virtuals.
4. Recursos educatiu a Internet: webs de caràcter institucional, applets, bases de dades, publicacions electròniques, programari educatiu.
5. Maquinari interactiu aplicat a l'educació: pissarra digital interactiva, Tablet PC, PDA.
6. Creació de materials educatius multimedia: planificació, disseny i avaluació.
7. Aprenentatge col·laboratiu amb suport virtual.

METODOLOGIA:

El professorat introduirà cada bloc de contingut de l'assignatura. L'estudiant disposarà d'uns materials d'estudi en format paper (dossiers) o en format digital (aula virtual). El treball de l'assignatura es basarà en una sèrie d'activitats que podran ser realitzades de manera individual o en parelles, i de manera grupal amb suport virtual. Una part d'aquest treball es realitzarà en hores de classe, i una altra part en hores de treball personal fora de l'aula. Els dubtes que sorgeixin s'aniran resolent en petit grup en hores de classe o de tutoria (individual o grupal). A l'inici de curs es facilitarà un pla de treball amb el qual l'estudiant podrà planificar l'estudi de l'assignatura. Durant tot el procés serà fonamental la participació activa de l'estudiant. El paper del professorat serà bàsicament d'orientació i de suport a aquesta activitat.

AVALUACIÓ:

Per superar amb èxit l'assignatura serà obligatòria l'assistència a classe i la participació de l'estudiant en les diferents activitats proposades. Es valorarà el treball continuat de l'estudiant al llarg de tot el quadrimestre. Per aprovar l'assignatura serà necessari haver superat satisfactòriament tant el treball individual 25% com el treball en grup (75%).

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Bartolomé, A.R.; Cabanellas, I.; Contín, A.; Grané, M.; Sanmartí, N. *Las tecnologías de la información y la comunicación en la escuela*. Barcelona: Graó, 2002.
- Cabero, J. (coord.) *Nuevas tecnologías aplicadas a la educación*. Madrid: McGraw-Hill, 2006.
- Castells, M. *La era de la información. Economía, sociedad y cultura*. Vol. 1, 2, 3. Madrid: Alianza, 1997.
- COMPETIC. *Competències bàsiques en les Tecnologies de la Informació i la Comunicació*. [CD ROM]. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament d'Educació, 2004.
- Monereo, C.; Badia, A.; Domènech, M.; Escofet, A.; Fentes, M. *Internet y competencias básicas*. Barcelona: Graó, 2005.
- Sardelich, M.E. *Las nuevas tecnologías en educación. Aplicación e integración de las Nuevas Tecnologías en el desarrollo curricular*. Vigo: Ideaspropias Editorial, 2006.
- Wolton, D. *Internet ¿y después? Una teoría crítica de los nuevos medios de comunicación*. Barcelona: Gedisa, 2000.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- Bartolomé, A.R. *Tecnología educativa*. Madrid: Síntesis, 1999.
- Bartolomé, A.R. *Nuevas tecnologías en el aula. Guías de supervivencia*. Barcelona: Graó, 1999.
- Cases, J.; Torrecana, M.R. *Les TIC a l'educació infantil*. Barcelona: Editorial UOC, 2006.
- Gallego, D.; Alonso, C.; Cantón, I. *Integración curricular de los recursos tecnológicos*. Barcelona: Oikos Tau, 1996.
- Gros, B. *El ordenador invisible. Hacia la apropiación del ordenador en la enseñanza*. Barcelona: Gedisa EDIUOC, 2000.
- Martínez, F.; Prendes, M.P. *Nuevas tecnologías y educación*. Madrid: Editorial Pearson, 2004.
- Ortega, J.A.; Chacón, A. (coord.) *Nuevas tecnologías para la educación en la era digital*. Madrid: Pirámide, 2007.
- Pérez, A.; Redondo, S. *Projectes telemàtics a l'educació primària: un recurs per transformar l'escola*. Barcelona: Editorial UOC, 2006.
- Rhonda, M. *Enseñar al profesorado cómo utilizar la tecnología*. Barcelona: Editorial UOC, 1994.
- San José, C. *Tecnologías de la información en la educación*. Madrid: Anaya Multimedia, 1998.
- Sancho, J.M. (coord.) *Para una tecnología educativa*. Barcelona: Gedisa, 2000.
- Tisseron, S. *Internet, videojocs, televisió...* Barcelona: Graó, 2006.

WEBS RECOMANADES:

- Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (XTEC)*: <http://www.xtec.es>
- Ministerio de Educación y Ciencia. Tecnologías de la Información y la Comunicación educativas*: <http://wwwn.mec.es/educa/tice/index.html>
- Ajuntament de Barcelona. L'educació a la ciutat de Barcelona*: <http://www.bcn.es/educacio/>
- Unesco*: <http://www.unesco.org>
- Pangea, Internet solidario*: <http://www.pangea.org>
- Revista Mitjans*: <http://mitjans.pangea.org/>
- Intercambiar información y experiencias en educación especial*: <http://guindo.pntic.mec.es/~gherrero/nee.htm>
- Nueva Alejandría. El portal de los educadores*: <http://www.nalejandria.com/>
- Enciclopedia virtual de Tecnología Educativa*: <http://dewey.uab.es/pmarques/evte.htm>
- EDUTECH (Revista electrónica de Tecnología Educativa)*: <http://www.uib.es/depart/gte/revelec.html>
- Revista Quaderns Digitals*: <http://www.quadernsdigitals.net/>
- Portal Educatiu de la Generalita de Catalunya: <http://www.edu365.com>
- <http://www.gencat.net/temes/cat/educacio.htm>

Matemàtica i la seva didàctica

PROFESSOR: Sònia ESTEVE i FRIGOLA

Quadrimestral. 4,5 crèdits

OBJECTIUS:

1. Aconseguir de l'estudiant un coneixement del disseny curricular de Matemàtiques d'Educació Infantil i de Primària i, al mateix temps, un domini dels continguts bàsics que la integren.
2. Aprofundir en el significat actual de l'educació matemàtica i en alguna línia d'innovació en aquest sentit.
3. Contemplar les nocions bàsiques de didàctica de les Matemàtiques en relació amb la pròpia especialitat.

CONTINGUTS :

1.- Educació matemàtica

- 1.1. Aspectes definitoris de l'aprenentatge de les Matemàtiques.
- 1.2. El seu paper en l'educació dels nens i nenes de 2 a 12 anys.
- 1.3. Estructura i característiques del disseny curricular a Educació Infantil i Primària.
- 1.4. Criteris metodològics generals i criteris segons les edats.
- 1.5. La Matemàtica i l'atenció a la diversitat.

2.- La Lògica a l'escola

- 2.1. Diferents tipus d'activitats, amb material i amb simbologia escrita. Exercicis directes i inversos.
- 2.2. Les relacions. Tipus de relacions i treball segons edats.
- 2.3. Les agrupacions. Jocs «del sí i del no» amb una i amb dues qualitats.
- 2.4. Les transformacions o canvis de qualitats.
- 2.5. Paral·lelisme entre els exercicis de lògica amb qualitats i altres de similars amb quantitats.

3.- Nombres i operacions

- 3.1. Gènesi del concepte de nombre en els nens.
- 3.2. Relacions entre nombres.
- 3.3. Tres aspectes en la didàctica de les operacions: lògic, funcional i tècnic. Iniciació a les operacions de suma i de resta.
- 3.4. La base decimal de numeració. Lectura i escriptura de números. Valor posicional de les xifres.
- 3.5. Material manipulable, càlcul mental i ús de la calculadora.
- 3.6. Ampliació del camp de coneixement dels nombres. Procés a seguir per part dels alumnes.
- 3.7. Operacions de multiplicar i dividir. Introducció dels nombres fraccionaris.
- 3.8. Nombres decimals. La seva naturalesa. Operacions amb decimals.
- 3.9. Quadrats, cubs i noció d'arrel quadrada. Potències en general.
- 3.10. Múltiples i divisors.

4.- Problemes

- 4.1. Què entenem per situacions problemàtiques.
- 4.2. Tipologies de problemes.
- 4.3. Continguts procedimentals que es treballen en els problemes
- 4.4. Trets comuns entre jocs i problemes.

5.- Geometria

- 5.1. El paper de la Geometria en el coneixement de l'espai. Aspectes que es treballen.
- 5.2. Procés dels nens i nenes en l'aprenentatge de la Geometria, segons edats.
- 5.3. Diferents tipus de propietats geomètriques: topològiques, projectives i mètriques
- 5.4. Relacions de posició per criteris topològics, de direcció i de coordenades.

- 5.5. Estudi i classificacions de figures i cossos geomètrics.
  - 5.6. Iniciació a les transformacions geomètriques i la seva aplicació a l'estudi de figures i cossos.
- 6.-Magnitud i Mesura
- 6.1. Diferents etapes en l'aprenentatge de les mesures.
  - 6.2. La mesura com a pràctica. Noció d'unitat. Diferents unitats emprades.
  - 6.3. Ús dels instruments de mesura.
  - 6.4. Diferents magnituds de les quals es treballa la mesura a l'escola.
- 7.- Estadística i Probabilitat.
- 7.1. Diferents passos en la pràctica de l'estadística a l'escola: recollida de dades; anàlisi i interpretació de les dades; representació per gràfics (diversos tipus).
  - 7.2. Introducció dels paràmetres estadístics elementals.
  - 7.3. Alguns experiments aleatoris. Noció d'atzar.

METODOLOGIA:

La matèria s'agrupa en diversos blocs temàtics que es contemplaran seqüencialment durant el quadrimestre corresponent. Cada bloc es treballarà en tres fases:

- Aprofundiment teòric de la matèria.
- Anàlisi de procediments, conceptes i actituds que cal treballar a l'escola amb els nens i nenes, així com dels objectius a aconseguir.
- Orientacions didàctiques per als futurs mestres.

Es combinaran les exposicions del professor, amb la preparació d'activitats d'aula per part dels estudiants, la posada en comú de recerques i programacions elaborades individualment o en petits grups, i altres activitats pràctiques que el professor pugui organitzar.

AVALUACIÓ:

1. Activitats obligatòries que s'aniran fent al llarg del quadrimestre:
  - 1.1 Activitats de resolució de problemes (10%)
  - 1.2. Altres activitats (15%)
2. Treball de curs (obligatori): disseny, elaboració i portada a la pràctica d'un taller d'activitats matemàtiques (25%)
3. Examen final (50%). Per aprovar l'assignatura s'ha d'aprovar l'examen final.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Alsina, A. (2004): *Desarrollo de competencias matemáticas con recursos lúdico-manipulativos*. Madrid: Narcea.
- Alsina, C. i altres. *Ensenyar matemàtiques*. Barcelona: Graó, 1995
- Canals, M.A. *Per una didàctica de la matemàtica a l'escola. I. Parvulari*. Vic: Eumo Editorial, 1992.
- Castelnuovo, E. *La geometria*. Barcelona: Ketres, 1981.
- Castro, E. (edit.) *Didáctica de la matemática en la educación primaria*. Madrid: Esitorial Síntesis, 2001.
- Chamorro, M.C. *Didáctica de las matemáticas para Primaria*. Madrid: Pearson Educación, 2005.
- Codina, R.; Enfedaque, J.; Mumbrú, P.; Segarra, L. *Fer matemàtiques*. Barcelona: UB, 1992.
- Sociedad Andaluza de Educación Matemática "Thales". *Principios y estándares para la educación matemática*. Sevilla: Sociedad Andaluza de Educación Matemática "Thales", 2003.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

Llibres

- Autors diversos. *Actes I Jornades de Didàctica de les Matemàtiques de la Universitat de Vic*. Vic: Facultat d'Educació, 2000.
- Bolt, B. *Actividades matemáticas*. Barcelona: Labor, 1988.
- Canals, M.A. *El càlcul mental i la calculadora*. Vic: Eumo Editorial, 1986.
- Canals, M.A. *Viure les matemàtiques de 3 a 6 anys*. Barcelona: Rosa Sensat, 2000.

- Cascallana, M.T. *Iniciación a la matemática. Materiales y recursos*. Madrid: Santillana, 1988.
- Codina, R.; Enfedaque, J.; Mumbrú, P. i Segarra, L. *Fer matemàtiques*. Vic: Eumo Editorial /Publicacions de la UB /Publicacions de la UAB, 1992.
- Dienes, Z.P. *La lógica y los juegos lógicos*. Barcelona: Teide, 1972
- Esteve, E. et al. *Més de 7 materials per a l'aprenentatge de la matemàtica*. Barcelona: Rosa Sensat, 1988.
- Fisher, R. i Vince, A. *Investigando las matemáticas*. Madrid: Akal, 1990.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Currículum. Educació Primària*. Barcelona: Servei de Difusió i Edicions, 1990.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Currículum. Educació Infantil*. Barcelona: Servei de Difusió i Edicions, 1992.
- Giménez, J. i Gironde, L. *El càlcul a l'escola*. Barcelona: Graó, 1990.
- Gorgorió, N. *Matemáticas y educación. Retos y cambios desde una perspectiva internacional*. Barcelona: Graó, 2000.
- Hernán, F.; Carrillo, E. Recursos en el aula de matemáticas. Madrid: Editorial Síntesis, 1999.
- Miranda, A.; Fortes, C.; Gil, M.D. Dificultades del aprendizaje de las matemáticas. Un enfoque evolutivo. Málaga: Ediciones Aljibe, 2000.
- Piaget J. i Szeminska. *Génesis del número en el niño*. Buenos Aires: Guadalupe, 1982

Revistes

- *Biaix*, revista de la Federació d'Entitats per a l'Ensenyament de les Matemàtiques a Catalunya, 1992.
- *L'Escaire*: revista de didàctica de les Matemàtiques. Barcelona: Departament de Matemàtiques i Estadística de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de la Universitat Politècnica de Barcelona, 1979.
- *Suma*: revista sobre la ensenyanza y aprendizaje de las matemáticas. Granada: Federación Española de Sociedades de Profesores de Matemáticas, 1988.
- *Uno*: revista de didáctica de las matemáticas. Barcelona: Graó Educación, 1994.

WEBS RECOMANADES:

- <http://www.educ.ar/>
- <http://www.mathsnet.net/dynamic/cindy/index.html>
- <http://www.standars.nctm.org/>
- <http://www.pisa.oecd.org/>
- <http://platea.pntic.mec.es/-aperez4/index.html>

Coneixement del Medi Natural, Social i Cultural

PROFESSORAT: Joan CULÍ i RIBAS
Ramon RIAL i CARBONELL

Quadrimestral. 6 crèdits.

OBJECTIUS:

Consolidar els coneixements fonamentals necessaris per a l'ensenyament de les ciències naturals i les ciències socials a les etapes d'infantil i primària i adquirir una primera visió de com treballar a l'aula les àrees relacionades amb el coneixement del medi.

CONTINGUTS:

BLOC I

I. El coneixement del medi.

- 1.1. El medi com a sistema.
- 1.2. Les ciències naturals i les ciències socials en l'estudi del medi.
- 1.3. El coneixement del medi a l'escola.

BLOC II

I. El coneixement del medi natural.

- 1.1. Els éssers vius i els processos biològics.
  - 1.1.1. Les característiques dels éssers vius.
  - 1.1.2. Les funcions vitals en els animals i les plantes.
  - 1.1.3. Les relacions dels organismes amb el medi.
- 1.2. La matèria, els materials i les seves propietats.
  - 1.2.1. Els estats de la matèria i els canvis d'estat.
  - 1.2.2. Les propietats i el comportament dels materials.
- 1.3. El funcionament dels sistemes físics.
  - 1.3.1. Les forces i el moviment.
  - 1.3.2. L'energia. Les seves manifestacions i els seus efectes sobre els sistemes físics.
- 1.4. La Terra a l'Univers.
  - 1.4.1. Origen i composició de l'Univers.
  - 1.4.2. El Sistema Solar.
  - 1.4.3. La Terra com a planeta.

BLOC III

I. El coneixement del medi social i cultural

- 1.1. L'espai i temps.
  - 1.1.1. La construcció social de l'espai i el temps.
  - 1.1.2. Unitats de mesura del temps
  - 1.1.3. El temps històric i social.
  - 1.1.4. La percepció de l'espai.
  - 1.1.5. La representació cartogràfica.
- 1.2. Societat i Cultura.
  - 1.2.1. Evolució humana i tecnologia.
  - 1.2.2. La població.
  - 1.2.3. Les activitats humanes.
  - 1.2.4. L'organització política.

METODOLOGIA:

L'assignatura es treballarà d'una forma activa i participativa de manera que la implicació i el treball de

l'estudiant adquireixen una importància fonamental.

L'assignatura serà impartida per dos professors, un especialista en ciències socials i l'altre especialista en ciències naturals.

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es farà a partir d'una prova escrita i del treball dirigit i individual de cada alumne. Es valorarà la participació a les activitats de classe i l'assistència a altres activitats proposades al llarg de l'assignatura.

Per superar l'assignatura cal aprovar totes les parts, es considerarà però aquells que treguin un mínim de 4 de l'examen o dels treballs.

Els instruments i criteris de càlcul són els següents:

1. Examen de continguts, 50% de la nota final a repartir de la següent manera: Bloc I 10%, Bloc II 20% i Bloc III 20%.
2. Treballs individuals i col·lectius, 50% de la nota final a repartir de la següent manera: Naturals 25%, Socials 25%.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Benejam, P.; Pagès, J. (coord.) *Enseñar y aprender ciencias sociales, geografía e historia en la educación secundaria*. Barcelona: ICE-UB/Horsori, 1998.
- Banet, E. *Los procesos de nutrición humana*. Madrid: Síntesis, 2001.
- Calaf, R. *Didáctica de las ciencias sociales didáctica de la historia*. Vilassar: Oikos-tau, 1994.
- Calaf, R. i altres *Aprender a enseñar geografía*. Vilassar: Oikos-tau, 1997.
- Harlen, W. *Enseñanza y aprendizaje de las ciencias*. Madrid: Morata, 1998.
- Hernández, F.X. *Història de Catalunya. Història i memòria*. Barcelona: Pòrtic, 1998.
- Lahera, J.; Forteza, A. *Ciencias físicas en primaria y secundaria*. Madrid: Editorial CCS, 2003.
- Pedrinaci, E. *Los procesos geológicos internos*. Madrid: Síntesis, 2001.
- Prieto, T. i altres *La materia y los materiales*. Madrid: Síntesis Educación, 2000.
- Pujol, R.M.^a. *Didáctica de las ciencias en la educación primaria*. Madrid: Síntesis, 2003.
- Tilló, T. *Didáctica de las ciencias naturales: Biología*. Barcelona: Edicions de la UB, 1999.
- Trepát, C.A.; Comes, P. *El tiempo y el espacio en la didáctica de las ciencias sociales*. Barcelona: Graó, 1998.
- Varela, M.P. *Electricidad y magnetismo*. Madrid: Síntesis, 2000.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

- Coneixement del medi natural. Actualització científica*. Vic: Eumo Editorial, 1994.
- Coneixement del medi natural. Propostes didàctiques*. Vic: Eumo Editorial, 1994.
- Langaney, A. i altres. *La història més bella de l'home*. Barcelona: Ed 62, 1999.
- Morin, E. *Els 7 coneixements bàsics per a l'educació del futur*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya, 2000.
- Morin, E. *Tenir el cap clar*. Barcelona: La Campana, 2001.
- Reeves, H. i altres. *La història més bella del món*. Barcelona: Edicions 62, 1997.
- Bolós, M. de (dir.) *Manual de ciencia del paisaje*. Barcelona: Masson, 1992.
- Carreras, C. *Geografía humana*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 1998.
- Cavalli-Sforza, L.G. *Qui som. Història de la diversitat humana*. Barcelona: ICEM. 1994.
- García Ruiz, A.L. (coord) *Didáctica de las ciencias sociales en la educación primaria*. Sevilla: Algaida Editores, 1993.
- Lacoste, Y.; Ghirardi, R. *Geografía general física y humana*. Vilassar: Oikos-tau, 1983.
- Panareda, J.M. *Resum de geografía física de Catalunya*. Vic: Eumo Editorial, 1996.
- Panareda, J.M. *Resum de geografía humana de Catalunya*. Vic: Eumo Editorial, 1997.
- Simposium de didáctica de las ciencias sociales*. 10è. Logroño: Universidad de la Rioja, 1999.
- Trepát, C.A. *Procedimientos en historia. Un punto de vista didáctico*. Barcelona: Graó, 1995.
- Trilló, T. *Didáctica de las ciencias naturales. Biología*. Barcelona: Edicions UB, 1999.

Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació

PROFESSORAT: Eulàlia COLLELLEDEMONT i PUJADAS

Quadrimestral; 6 crèdits.

OBJECTIUS:

A través de l'assignatura Teories i Institucions Contemporànies de l'Educació es pretén formar els estudiants de Mestre en el coneixement dels corrents educatius més rellevants i dels pedagogs i educadors més influents de l'època contemporània, així com en l'aplicació que han tingut fins als nostres dies a través de les institucions educatives i els seus agents.

CONTINGUTS:

Bloc I: L'educació i les institucions educatives

1. Aproximació al concepte d'educació.

- 1.1. Educació, socialització, educabilitat, ensenyament-aprenentatge.
- 1.2. Àmbits educatius.
- 1.3. Educació i Pedagogia.

2. Principis i institucions educatives.

- 2.1. Els sistemes educatius. L'evolució del sistema escolar a Catalunya i Espanya.
- 2.2. Els centres educatius. L'evolució històrica de la institució escolar.

Bloc II: Esbós de pedagogia contemporània

3. El mapa dels corrents pedagògics: del repte de l'educació per a tothom a l'educació al llarg de la vida.

4. Els inicis de la Modernitat.

4.1. Principis:

La Il·lustració i l'educació com a dret universal. Limitacions en la pràctica educativa.

4.2. Corrents pedagògics:

De la filosofia a la pedagogia: el naturalisme, l'idealisme, el romanticisme i el racionalisme.

De la ciència a la pedagogia: l'empirisme i el positivisme.

4.3. Les institucions educatives i les experiències pedagògiques:

El paidocentrisme. La descoberta de la infància.

La discussió sobre educació pública - educació privada.

La introducció de noves àrees temàtiques en l'educació formal.

L'aportació de l'educació cívica.

5. La Modernitat utòpica.

5.1. Principis:

Les societats en transformació: la democratització de l'ensenyament.

La presència del moviment polític en l'educació

L'emergència de les noves ciències de l'educació

5.2. Corrents pedagògics:

Pedagogia activa i renovació pedagògica

Pedagogia socialista i marxista

Pedagogies antiautoritàries

5.3. Les institucions educatives i les experiències pedagògiques:

La consolidació dels sistemes educatius.

Els nous continguts de l'educació.

Les noves metodologies d'ensenyament-aprenentatge.

6. La crisi de la modernitat i les perspectives del segle XXI.

6.1. Principis:

De la mundialització a la globalització.

L'impacte de les teories econòmiques.

La tecnificació de les pedagogies.

6.2. Perspectives pedagògiques:

Pedagogies tecnològiques.

Pedagogies psicològiques.

Pedagogies crítiques i de les minories.

6.3. Les institucions educatives i les experiències pedagògiques:

La redefinició de les funcions de les escoles.

L'educació al llarg de la vida. Les tipologies d'institucions educatives.

La complexitat com a font i forma educativa.

L'educació fora de l'escola. La ciutat educadora. Els plans educatius d'entorn.

METODOLOGIA I PLA DE TREBALL:

Les sessions de classe constaran d'explicacions per part del professor, lectura i comentari d'articles, textos i altres documents, projecció de vídeos i diapositives, treballs en petits grups, debats col·lectius i exposicions de treballs per part dels estudiants. Segons el desenvolupament de l'assignatura i del curs, hi haurà alguna conferència o altres activitats complementàries. És imprescindible l'assistència a classe per a seguir correctament el desenvolupament del programa de l'assignatura.

A l'inici del quadrimestre es presentarà una proposta de textos o llibres de lectura i es donaran orientacions per a la realització d'un treball escrit.

Durant el quadrimestre es realitzaran activitats orals i escrites i comentaris de textos i d'altres documents audiovisuals (vídeos, diapositives, pel·lícules, etc.) que seran avaluats de forma individual. Caldrà preparar i realitzar una activitat en grup sobre un apartat del programa que serà avaluada de forma grupal.

A l'inici del quadrimestre també es lliurarà un Pla de treball de les diferents activitats que s'hauran de realitzar.

La tutoria és una part important de les activitats de l'assignatura i l'estudiant hauria d'assistir-hi sempre que ho necessiti. Es recomana mantenir almenys una entrevista o consulta per a cada un dels treballs de curs: manca de bibliografia, dubtes sobre el guió o l'estructura del treball, etc.

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es farà a partir dels següents elements:

Realització d'activitats de classe, de forma individual i/o en grup.

Treball individual: Lectura i comentari de textos o llibre.

Prova escrita sobre els continguts de l'assignatura.

La nota final de l'assignatura serà la ponderació dels següents aspectes:

-Activitats de classe (individuals i en grup).....	3
-Treball individual	4
-Prova escrita (final del quadrimestre)	3
Total.....	10

La suma només es farà quan els tres apartats estiguin superats satisfactòriament. En cas contrari, l'estudiant s'haurà de presentar a la segona convocatòria.

BIBLIOGRAFIA:

Bibliografia bàsica:

- Delors, J. (dir.). *Educació: hi ha un tresor amagat a dins*. Barcelona: UNESCO, 1996.
- Esteve, J.M. *La tercera revolució educativa. La educació en la societat del coneixement*. Barcelona: Paidós, 2003.
- Houssaye, J. (dir.). *Quinze pedagogs: la seva influència, avui*. Barcelona: UOC/Proa, 1995.
- Mallart, J.; Teixidó, M. i Vilanou, C. (ed.) *Repensar la pedagogia, avui*. Barcelona: Societat Catalana de Pedagogia/ Eumo, 2001.
- Monés, J.(coord.) *La educació en el segle XX*. Barcelona: Praxis, 2006.
- Pozo Andrés, M. del Mar (ed.) *Teorías e instituciones contemporáneas de educación*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2004.
- Meirieu, Ph. *En la escuela hoy*. Barcelona: Rosa Sensat – Octaedro, 2004.
- Negrín, O. y Vergara, J. *Teorías e instituciones contemporáneas de educación*. Madrid: Editorial Centro de estudios Ramon Areces, 2005 (2ª ed.)
- Núñez, L. i Romero, C. *Pensar la educación. Conceptos y opciones fundamentales*. Madrid: Pirámide, 2003.
- Trilla, J. (coord.) *El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI*. Barcelona: Graó, 2001.
- VVAA. *Pedagogías del siglo XX*. Barcelona: Cuadernos de Pedagogía, 2000
- Viñao, A. *Escuela para todos. Educación y modernidad en la España del siglo XX*. Madrid: Marcial Pons Ediciones de Historia, 2004

Bibliografia complementària:

- Borrás, J.M. (dir.) *Historia de la infancia en la España contemporánea (1834-1936)*. Madrid: Min. Trabajo y Asuntos sociales, 1996.
- Carreño, M. (ed.) *Teorías e instituciones contemporáneas de educación*. Madrid: Síntesis, 2000.
- Colom, A.J. i altres. *Teorías e instituciones contemporáneas de la educación*. Barcelona: Ariel, 1997.
- Dávila, P. *La honrada medianía. Génesis y formación del magisterio español*. Barcelona: PPU, 1994.
- Delgado, B. (dir.) *Historia de la Educación en España y América*. 3 volums. Madrid: SM, 1992/1994.
- Delgado, B. *Historia de la infancia*. Barcelona: Ariel, 1998.
- Diversos autors. *30 retratos de maestras*. Madrid: Cuadernos de Pedagogía-CissPraxis, 2005.
- Escolano, A. *La educación en la España contemporánea*. Madrid: Biblioteca Nueva, 2002.
- Fullat, O. *Filosofía de la educación*. Madrid: Síntesis, 2000.
- Gimeno Sacristán, J. *La educación que aún es posible*. Madrid: Morata, 2005.
- Lomas, C. (ed.) *La vida en las aulas*. Barcelona: Paidós, 2002.
- Meirieu, Ph. *La escuela, modo de empleo. De los "métodos activos" a la pedagogía diferenciada*. Barcelona: Ocatadro, 1997.
- Meirieu, Ph. *Frankenstein educador*. Barcelona: Laertes, 1998.
- Negrín, O. i Vergara, J. *Antología de textos de teorías e instituciones contemporáneas de educación*. Madrid: Editorial Centro de Estudios Ramon Areces, 2005.
- Puig, J.M. *Teoría de la educación*. Barcelona: PPU, 1986.
- Trilla, J. *Ensayos sobre la escuela*. Barcelona: Laertes, 1985.
- Trilla, J. *La educación fuera de la escuela*. Barcelona: Planeta, 1985.
- Trilla, J. *Otras educaciones*. Barcelona: Anthropos, 1993.
- Viñao, A. *Tiempos escolares, tiempos sociales*. Barcelona: Ariel, 1998.

ASSIGNATURES OBLIGATÒRIES DE SEGON CURS

Pràctiques I

PROFESSORS TUTORS: Tot el professorat de la Facultat d'Educació.

COORDINACIÓ: Jordi MARTÍ i FEIXAS
Olga PEDRAGOSA i XUCLÀ

Anual. 15 crèdits.

Les pràctiques en el segon any del pla d'estudis de Mestre estan concebudes fonamentalment per aprofundir en el coneixement de la institució escolar, per analitzar la dinàmica del grup-classe al si de l'aula i per exercitar-se en la confecció de propostes curriculars i didàctiques.

OBJECTIUS

1. Conèixer de prop el treball educatiu que es duu a terme en el centre de pràctiques i participar-hi com a ajudant o col·laborador de l'equip de mestres de l'escola.
2. Conèixer el context social i cultural de l'escola i les característiques del centre com a institució (tipologia, projecte educatiu, organització, serveis, pla de curs, etc.).
3. Analitzar els elements que defineixen la dinàmica del grup-classe, les característiques dels nens i nenes i l'espai de l'aula i observar i analitzar la pràctica educativa de l'aula (àrees d'ensenyament, metodologies i estratègies, recursos i materials, activitats d'aprenentatge, avaluació, etc.).
4. Planificar i desenvolupar, d'acord amb els tutors, un treball didàctic dirigit als alumnes de l'aula.
5. Reflexionar de forma sistemàtica, crítica i constructiva sobre la pròpia pràctica duta a terme per l'estudiant en el centre.

TEMPORALITZACIÓ:

Les Pràctiques I consten de tres períodes:

1. Període de preparació: a més a més de les sessions que ja figuren al calendari acadèmic, durant el primer quadrimestre es fan diverses sessions de preparació de les pràctiques en l'espai horari d'activitats complementàries. Les dates d'aquestes sessions s'anuncien el mes d'octubre des de la coordinació dels estudis. A la primera de les sessions de preparació s'entrega als estudiants el Guió de Pràctiques I.
2. Període d'estada a l'escola: Els estudiants assisteixen a un centre escolar durant un període intensiu de matí i tarda (sis hores diàries), els mesos de gener i febrer (vegeu calendari acadèmic).
3. Període de redacció de la memòria: la redacció de la memòria es fa des del gener a l'abril. La data de lliurament de la memòria s'ha de consultar al calendari oficial de proves d'avaluació o al Guió de Pràctiques I.

ACTIVITATS:

Durant les pràctiques l'estudiant ha d'actuar com a ajudant o col·laborador del mestre/a en la conducció del grup-classe, i s'encarregarà de totes aquelles activitats que, d'acord amb el mestre/a, pugui dur a terme. És important que l'estudiant es responsabilitzi d'alguns aspectes del treball escolar per tal d'introduir-se de manera activa en tot el que suposa fer de mestre. És indispensable, per tant, que l'estudiant tingui una activitat participativa i receptiva als suggeriments dels mestres de cara a l'aprofitament màxim de les pràctiques. També és aconsellable l'assistència a les activitats que l'escola realitza; des de

les més habituals per al funcionament del centre (reunions de cicle, claustres...), fins a sortides, festes i activitats extraescolars, sempre que l'escola hi estigui d'acord. És indispensable la puntualitat a l'escola. A més de l'actuació com a practicant, una altra part fonamental de l'activitat és la memòria de pràctiques que l'estudiant haurà de redactar. És la reflexió escrita, l'aprofundiment formalitzat en un treball del que ha estat la pràctica en una escola. Les orientacions per a les Pràctiques I i per a la redacció de la memòria es lliuraran abans de l'inici del període de Pràctiques durant unes sessions de treball i de tutoria de caràcter obligatori.

La confecció de la memòria haurà de seguir els criteris i normes habituals en la redacció de treballs.

CICLES I ESCOLA ON FER LES PRÀCTIQUES:

Lloc: La Facultat d'Educació disposa d'una xarxa d'escoles col·laboradores. L'assignació del centre de Pràctiques es comença a gestionar a finals del curs anterior a la seva realització. L'estudiant ha d'haver tramitat a la Secretaria de Pràctiques la seva sol·licitud de centre en data anterior al 10 d'octubre del curs en què realitza les pràctiques. En cas que no ho hagi fet només se li assignarà centre de pràctiques si queden places vacants.

Des de la Coordinació de Pràctiques es distribueixen les escoles seguint el criteri de residència habitual de l'estudiant sempre que sigui possible.

Nivell: Els estudiants d'Educació Infantil realitzaran les pràctiques a parvulari (P-3, P-4 i P-5).

Així mateix els estudiants podran realitzar les Pràctiques en una escola rural amb un pla de treball relacionat amb l'assignatura Seminari d'Escola Rural.

AVALUACIÓ:

Per aprovació de la Comissió Acadèmica de la UVic, l'assignatura de Pràctiques I és anual i té una única convocatòria (juny).

Per als estudiants les pràctiques de segon curs comporten:

1. Assistència a l'escola durant el període intensiu establert.
2. Assistència a claustres, reunions de cicles i departaments, sempre i quan l'escola ho vulgui.
3. Entrevistes i intercanvi d'informació amb el professor-tutor.
4. Assistència a les sessions de formació de pràctiques.
5. Presentació de la memòria de pràctiques dins el termini acordat (i del diari de pràctiques si el professor-tutor el demana).

L'avaluació de l'assignatura de Pràctiques I és responsabilitat del tutor/a de la UVic i es fa a partir de tres elements que cal aprovar de manera independent per poder fer mitjana:

- a. L'estada al centre de pràctiques, avaluada pel tutor/a de la Universitat a partir de l'informe i les entrevistes del mestre-tutor/a de l'escola (40%).
- b. El seguiment de les pràctiques (tutories, lliurament de documents, etc.) (20%).
- c. La Memòria de Pràctiques (40%).

Per aprovar l'assignatura cal aprovar cadascun dels apartats anteriors.

Les i els estudiants matriculats a l'assignatura de Pràctiques I han de presentar la Memòria de Pràctiques dins el termini fixat. Si el tutor o tutora de la Universitat considera que la Memòria està suspesa amb una nota igual o superior a 4, l'estudiant la podrà refer atenent les indicacions del seu tutor o la seva tutora abans del tancament de les actes de la convocatòria de juny, tenint en compte que la nota final no podrà ser superior a l'Aprovat.

Si es suspèn la convocatòria única (corresponent al juny) s'haurà de tornar a matricular l'assignatura i això suposarà repetir l'estada al centre i la Memòria corresponent.

D'acord amb la normativa del règim de permanència de la UVic, si un estudiant no supera l'assignatura de Pràctiques I després de dues convocatòries, el degà/degana del centre podrà fer la proposta al rector/a de la Universitat de desvincular l'estudiant dels estudis corresponents.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- Antúnez, S.; Del Carmen, L.M.; Imbernon, F.; Parcerisa, A.; Zabala, A. *Del projecte educatiu a la programació d'aula. El què, el quan i el com dels instruments de la planificació didàctica*. Barcelona: Graó, 1991.
- Boix, R. *Estrategias y recursos didácticos en la escuela rural*. Barcelona: Graó, 1995.
- Coll, C.; et al. *Los contenidos en la reforma. Enseñanzas y aprendizaje de conceptos, procedimientos y actitudes*. Madrid: Aula XXI, 1992.
- Del Carmen, L.M. *La planificació de cicle i curs*. Barcelona: ICE-Graó, 1993.
- Domínguez, G. Apología del diario escolar. *Cuadernos de Pedagogía*. 256, p. 20-24.
- Franch, J.; Pèlach, J. *Construir un projecte d'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1986.
- Franch; Darder; Coll; Pèlach; *El grup-classe: Un potencial educatiu fonamental*. Vic: Eumo Editorial, 1991.
- Gómez, J.; Navarro, P.; Vázquez, F. "Diari escolar". *Guix*, 187, pp. 59-61.
- González; Latorre; *El mestre investigador*. Barcelona: Graó, 1987.
- Mauri; Valls; Gómez; *Els continguts escolars. El tractament del currículum*. Barcelona: Graó, 1992. Col·lecció MIE.
- Torrents, M. *Aprendre a ensenyar a aprendre*. Vic: Eumo Editorial, 1988.
- Zabala, A. *La pràctica educativa. Com ensenyar*. Barcelona: Graó, 1995.

Cadascun dels tutors o tutores de la Facultat farà les seves pròpies recomanacions de bibliografia.

Tractaments Educatius dels Trastorns de la Llengua Escrita

PROFESSORAT: Teresa PUNTÍ i JUBANY
Ramon RIERA i EURAS

Anual: 10 crèdits

INTRODUCCIÓ:

El programa s'ha dividit en dos blocs temàtics: un primer bloc centrat en les bases de l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura dins de l'aula ordinària com a marc general on inserir els continguts del segon bloc, centrats en els trastorns de la llengua escrita i en el seu tractament educatiu.

OBJECTIUS:

- Proporcionar als estudiants els elements teòrics bàsics que els permetin entendre i prendre consciència de la complexitat i de la importància de les quatre grans habilitats lingüístiques (escoltar, parlar, llegir i escriure) i oferir-los elements de reflexió que els permetin actualitzar els seus coneixements sobre els diferents components de la llengua (fonètica, ortografia, morfologia-sintaxi i lèxic-semàntica).
- Proporcionar als estudiants criteris i estratègies adequades per fer un plantejament comunicatiu de la llengua a l'Educació Primària que integri el treball sistemàtic i de reflexió sobre la llengua en el d'ús i comunicació, tant oral com escrita.
- Facilitar el coneixement de les principals patologies del llenguatge escrit, així com desenvolupar uns criteris bàsics per a l'actuació del mestre dins del marc escolar.
- Dotar l'estudiant d'un coneixement integral del nen per tal que no tracti els seus dèficits de forma parcial.

CONTINGUTS:

Bloc A:

1. Les grans habilitats lingüístiques:

- 1.1. Les habilitats perceptives: la comprensió oral i la comprensió escrita. Elements comuns i elements específics dels processos de comprensió oral i de comprensió lectora. La comprensió global i les habilitats lectores específiques.
- 1.2. Les habilitats productives: l'expressió oral i l'expressió escrita. Elements comuns i elements específics dels processos d'expressió oral i de composició escrita. Els coneixements de l'escriptor, el context i el procés pròpiament dit: planificació, textualització i revisió.
- 1.3. El treball de comprensió i d'expressió oral i escrita a l'escola: programació, criteris i recursos per a l'anàlisi i per a l'elaboració d'activitats.
- 1.4. La integració de les quatre grans habilitats comunicatives: escoltar i llegir per escriure i parlar; parlar i escriure per escoltar i llegir. L'animació a la lectura. Projectes, tallers i seqüències didàctiques d'escriptura. L'aprenentatge de la lectoescriptura: mètodes i materials.

2. L'ensenyament-aprenentatge de l'ortografia:

- 2.1. La normativa ortogràfica: tradició, convenció i racionalitat. El valor social de l'ortografia. La relació de l'ortografia amb els diferents components de la llengua. Coneixements requerits i etapes en l'adquisició de la competència gràfica. Detecció, anàlisi i classificació dels errors ortogràfics. Les hipòtesis dels aprenents.
- 2.2. El lloc de l'ortografia dins l'ensenyament de la llengua. Programació dels continguts d'ortografia. Criteris i recursos per a l'anàlisi i per a l'elaboració d'activitats d'ortografia: els exercicis, el dictat, la còpia, la consulta, els jocs de sons i de lletres.

Bloc B :

3. Els trastorns del llenguatge escrit: Enfocament neuropsicològic dels trastorns del llenguatge escrit. Teories sobre l'origen hereditari, funcional, afectiu i sociocultural dels trastorns del llenguatge escrit.
4. Psicologia de la lectura i de l'escriptura: Processos psicològics que intervenen en el llenguatge escrit. Factors que intervenen en el processament de la informació escrita. Efectes de l'aprenentatge del llenguatge escrit en el desenvolupament cognitiu i en l'aprenentatge acadèmic.
5. Desenvolupament del llenguatge escrit: Evolució de l'adquisició lectora i de l'expressió escrita. Etapes evolutives dels processos grafomotors per a l'escriptura. Efectes de les diferents metodologies d'aprenentatge en l'adquisició de la llengua escrita.
6. La dislèxia: Definició i etiologia. Dislèxia i retard en la lectura. Classificació de la dislèxia. Principals dificultats en la descodificació i en la comprensió lectora. Estratègies i mètodes d'intervenció.
7. La disgrafia: Definició i etiologia. Classificació de la disgrafia. Criteris diferencials respecte altres dificultats escriptores. Estratègies i mètodes d'intervenció.
8. L'avaluació de la lectura i l'escriptura: Criteris per a l'observació i avaluació sistemàtica. Estratègies i materials per a la detecció de les dificultats en la lectura, en l'expressió escrita, en l'ortografia i en la cal·ligrafia. Principals dificultats que s'observen en el marc escolar.
9. La intervenció dins del marc escolar: El nen i el seu entorn com a eix central de la intervenció. La interacció mestre-nen com a eina fonamental per a la creació d'actituds favorables dins l'aula ordinària. Desenvolupament d'estratègies alternatives per a l'aprenentatge escolar. Les funcions del mestre d'educació especial respecte als nens amb trastorns del llenguatge escrit.

METODOLOGIA:

Els diferents temes s'aniran exposant per part del professorat durant tot el curs. La participació dels estudiants consistirà en les intervencions a classe, en lectures d'articles i de monografies, en la realització d'exercicis diversos, i de dos treballs que es portaran a terme a dins i/o fora de l'horari de classe, individualment o en petits grups. De totes aquestes tasques se'n farà un seguiment per part del professorat durant les hores de tutoria.

AVALUACIÓ:

Al final del primer quadrimestre hi haurà un examen escrit, on caldrà acreditar els coneixements adquirits durant aquesta part del curs dels dos blocs de continguts. Al final del segon quadrimestre hi haurà l'examen corresponent als continguts exposats durant la segona part del curs també dels dos blocs.

La nota final de l'assignatura s'obté de la mitjana amb la nota obtinguda dels dos blocs de l'assignatura. Perquè aquesta mitjana es pugui fer, cal que cadascun dels elements (exàmens parcials, treballs) dels blocs tingui, com a mínim, un aprovat. L'examen final, al mes de juny, permetrà la recuperació del primer bloc, del segon bloc o de tots dos.

No hi haurà proves específiques de normativa. Qualsevol exercici o prova que presenti mancances en aquest sentit pot no ser avaluat per part del professorat pel que fa al contingut.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Bloc A

Assessoria de didàctica del català. *Vocabulari bàsic infantil i d'adults*. Barcelona: Biblograf, 1975.

Camps, A. i altres. *L'ensenyament de l'ortografia*. Barcelona: Graó, 2004.

Cassany, D. *Construir l'escriptura*. Barcelona: Empúries, 2000.

Cassany, D. *Descriure escriure*. Barcelona: Empúries, 1987.

Cassany, D. i altres. *Ensenyar llengua*. Barcelona: Graó, 1993.

Codina, F. i Fargas, A. *Proposta de classificació dels errors d'ortografia*. Vic: Eumo Editorial, 1988.

Disseny curricular. Ensenyament primari. Barcelona: Generalitat de Catalunya- Departament d'Ensenyament, 1990.

Bloc B

Bryant, P. i Bradley, L. *Problemas infantiles de lectura.* Madrid: Alianza Editorial, 1998.

Clemente Linuesa, M. *Enseñar a leer.* Madrid: Pirámide, 2001.

Clemente Linuesa, M. i Domínguez Gutiérrez, A.B. *La enseñanza de la lectura. Enfoque psicolingüístico y sociocultural.* Madrid: Pirámide, 1999.

Cuetos Vega, F. *Psicología de la lectura.* Barcelona: Praxis, 1996.

Defior Citoler, S. *Las dificultades de aprendizaje: un enfoque cognitivo.* Málaga: Aljibe, 1996.

García Sánchez, J.-N. i Marbán, J.M. *Instrucción estratégica en la composición escrita.* Barcelona: Ariel, 2002.

Jiménez González, J. E. i Ortiz González, M^a del R. *Conciencia fonológica y aprendizaje de la lectura: teoría, evaluación e intervención.* Madrid: Síntesis, 2000.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

Bloc A

Ayats, M. i altres. *Cercamots del Primer Diccionari.* Vic: Eumo Editorial, 1997.

Badia, D. i Vilà, M. *Jocs d'expressió oral i escrita.* Vic: Eumo Editorial, 1984.

Bigas, M. i altres. *Jocs de llenguatge: jocs de sons i de lletres.* Barcelona: Teide, 1983.

Bigas, M. i altres. *Jocs de llenguatge: jocs d'expressió.* Barcelona: Teide, 1985.

Revistes:

Articles de didàctica de la llengua i la literatura

Com ensenyar català als adults

Escola catalana

Guix

Bloc B

Cabrera, F., Donoso, T. i Marín, Mª A. *El proceso lector y su evaluación.* Barcelona: Laertes, 1994.

Chard, D.J. i Dickson, S.V. Phonological Awareness: Instructional and assessment Guidelines. *Intervention in School and Clinic*, vol. 34, núm. 5, 261-270. Traduït a *Suports*, vol. 6, núm. 1, primavera de 2002, 97-106 (traducció de Sílvia Coll).

Cuetos Vega, F. *Psicología de la escritura.* Barcelona: Cisspraxis, 2000.

Huerta, E. i Matamala, A. *Tratamiento y prevención de las dificultades lectoras.* Madrid: Visor Distribuciones, 1995.

Morais, J. *El arte de leer.* Madrid: A. Machado Libros, 2001.

Rodríguez, P., Domínguez, A.B., Alonso, P. i Baños, A. *Avaluació de les habilitats fonològiques de nens sords educats en un context bilingüe* dins *Suports*, vol. 7, núm. 1, primavera de 2003, 26-35.

Sánchez Miguel, E. *Comprensión i redacció de textos.* Barcelona: Edebé, 2000.

Wray, D. i Lewis, M. *Aprender a leer y escribir textos de información.* Madrid. Morata, 2000.

Bases Psicopedagògiques de l'Educació Especial

PROFESSORAT: Jesús SOLDEVILA i PÉREZ

Docència Anual. 8 crèdits

OBJECTIUS:

- Conèixer els aspectes bàsics de l'escola oberta a la diversitat des d'un enfocament inclusiu.
- Entendre l'evolució de l'Educació Especial des dels models més selectius fins a l'actualitat.
- Argumentar i defensar els principis que fonamenten l'Educació Especial en el marc de les escoles comprensives.
- Latència a la diversitat de l'alumnat en el marc del sistema educatiu actual a Catalunya:
  - . Reconèixer les principals NEE que es poden derivar de les diferents condicions d'aprenentatge dels alumnes.
  - . Organitzar la resposta adequada per respondre les NEE que es poden presentar com a conseqüència de les característiques personals i de l'entorn, de forma temporal o permanent durant el seu procés d'aprenentatge.
  - . Identificar els recursos existents per l'adequació de les respostes educatives als alumnes amb NEE.
- Proporcionar recursos bibliogràfics, metodològics i curriculars per ajustar la intervenció dels professionals en la millora de l'Atenció a la Diversitat.
- Sensibilitzar el futur mestre del compromís que ha d'assumir el respecte i comprensió de les diferències individuals de l'alumnat, entenent-les com a font de riquesa a la qual ha de respondre des de la seva tasca diària com a docent.

CONTINGUTS:

BLOC I

1. La diversitat a l'escola.
2. El concepte d'Educació Especial i Necessitats Educatives Especials.
3. Model selectiu; integrador i inclusiu d'Atenció a la Diversitat.
4. L'Atenció a l'alumnat amb NEE:
  - 4.1. L'Avaluació Psicopedagògica.
  - 4.2. Escolarització de l'alumnat amb NEE.

BLOC II

5. Les necessitats educatives especials derivades de:
  - 5.1. La Deficiència visual.
  - 5.2. La Deficiència auditiva.
  - 5.3. La superdotació.
  - 5.4. El dèficit d'atenció amb i sense hiperactivitat.
  - 5.5. L'Autisme.
  - 5.6. La Síndrome de Down.
  - 5.7. Trastorns del llenguatge: la Dislèxia.

BLOC III

6. Resposta Educativa i Estratègies d'Atenció a la diversitat:
  - 6.1. Ensenyament Multinivell.
  - 6.2. Adaptacions curriculars.
  - 6.3. Aprenentatge Cooperatiu.
  - 6.4. Autoregulació de l'aprenentatge.

7. La família de l'alumnat amb NEE
8. Recursos i serveis de suport per a l'alumnat amb NEE.

METODOLOGIA:

Les sessions de treball combinaran les explicacions i comentaris del professor amb la visualització de vídeos i posterior anàlisi del contingut, i la realització d'activitats pràctiques –individuals i en grup– per part dels estudiants.

AVALUACIÓ:

Els alumnes seran avaluats a partir dels següents elements:

1. Un examen a final de cada quadrimestre.
2. La realització d'un treball relacionat amb el desenvolupament d'un tema de l'apartat 5 del temari.
3. Dues lectures obligatòries.
4. Participació i assistència a l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Ainscow, M. *Necesidades educativas especiales en el aula*. Madrid: Narcea, 1995.
Puigdemívol, I. *Necessitats Educatives Especials*. Vic: Eumo Editorial, 1993.
Paula, I. *Educación Especial. Técnicas de Intervención*. McGraw-Hill, 2003.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

Bautista, R. *Necesidades educativas especiales. Manual teórico práctico*. Málaga: Aljibe, 1991.
Fortes, M.C. *Bases psicológicas de la Educación Especial*. València: Promolibro, 1996.
Giné, C. *Evaluación psicopedagógica y necesidades educativas especiales*. Barcelona: Masson, 2000.
Gisbert, J. *Educación Especial*. Madrid: Cincel, 1985.
Illan, N. *Didáctica y organización en la educación Especial*. Málaga: Aljibe, 1996.
Mayor, J. *Manual de Educación Especial*. Madrid: Anaya, 1989.
Pujolàs, P. *Aprender juntos alumnos diferentes*. Vic: Euno Editorial, 2003.
Sánchez, A. *Necesidades e intervención psicopedagógica*. Barcelona: PPU, 1993.
Stainback i Stainback. *Curriculum considerations in inclusive classrooms*. Baltimore: Paul H. Brookes, 1992.

REVISTES:

Les principals revistes relacionades amb l'Educació Especial presents a la Biblioteca de la UVic són:

Fiapas

Integración (revista sobre ceguesa i deficiència visual)

Integración (revista sobre implants coclears)

Journal of Learning Disabilities

Revista de Logopedia, Foniatria y Audiología

Suports

Siglo cero

Teaching Exceptional Children

The Journal of Special Education

Aspectes Educatius i Evolutius de la Deficiència Auditiva

PROFESSORAT: M. Rosa ROCA i TAÑÁ
Montse CASTELLS i CLOTA

Quadrimestral. 6 crèdits.

INTRODUCCIÓ:

El programa consta de dos blocs temàtics complementaris que es treballen paral·lelament. Un bloc centrat en el coneixement de la deficiència auditiva i les seves repercussions en l'àmbit escolar. El segon bloc centrat en l'elaboració d'adaptacions curriculars per donar resposta i orientacions didàctiques aplicables a la diversitat d'alumnes de l'aula ordinària.

OBJECTIUS:

1. Sensibilitzar els futurs mestres sobre de les necessitats educatives que es poden derivar del dèficit auditiu.
2. Conèixer les principals característiques de les persones amb deficiència auditiva.
3. Conèixer les repercussions de la sordesa en els aspectes lingüístics, comunicatius i cognitius.
4. Comprendre la incidència de la sordesa a nivell escolar i social.
5. Conèixer diferents estratègies d'ensenyament i d'adaptació curricular. Elaborar adaptacions curriculars per donar resposta a les necessitats dels alumnes a l'aula ordinària i possibilitar el màxim progrés.

CONTINGUTS:

BLOC A

1. Característiques de la resposta educativa dels alumnes amb dèficit auditiu:
  - 1.1. Perspectiva històrica de l'atenció a les persones sordes.
  - 1.2. Anàlisi del moment actual.
2. Aspectes clínics de la sordesa:
  - 2.1. Anatomia i fisiologia del oïda.
  - 2.2. Tipus de sordesa i la seva localització.
  - 2.3. Etiologia de les sordeses.
3. Diagnòstic i pronòstic:
  - 3.1. So, audometria i mesura de l'audició.
4. Recursos tècnics per facilitar la comunicació:
  - 4.1. Pròtesi i adaptació protètica.
  - 4.2. Altres recursos.
5. Repercussió de la sordesa en el desenvolupament global del nen sord:
  - 5.1. Variables que influeixen en el desenvolupament del nen sord.
  - 5.2. Implicacions de la sordesa en el desenvolupament cognitiu.
  - 5.3. Incidència de la sordesa en l'adquisició del llenguatge. Trets diferencials respecte el nen oient.
  - 5.4. Diferències individuals en el desenvolupament social i afectiu.
6. La problemàtica familiar davant la sordesa:
7. L'escola i els alumnes sords:
  - 7.1. Necessitats educatives específiques dels alumnes sords en el marc curricular.
  - 7.2. Estratègies educatives a la primera infància.
    - Treball d'estimulació auditiva.
  - 7.3. Estratègies educatives a l'educació primària i l'educació secundària.
    - Dinàmica comunicativa a l'aula.
8. Sistemes de comunicació i llenguatge utilitzats en l'educació del nen sord:

8. 1. Mètode verbotonal.
8. 2. Llenguatge de signes. El bilingüisme.
8. 3. El Bimodal.
8. 4. La Paraula Complementada.

BLOC B

9. Introducció al Disseny Universal de l'Aprenentatge
10. Estratègies educatives en diferents àrees curriculars.
11. Les adaptacions curriculars.
12. Tècniques d'adaptació de continguts curriculars
  - La taxonomia de Bloom.
  - Redacció d'objectius
  - Elaboració d'organitzadors gràfics
  - Adaptació d'activitats
  - Guies d'Estudi
13. Avaluació del progrés dels alumnes
  - Aspectes crítics en la construcció de proves i suggeriments per a la seva adaptació.
  - Mètodes alternatius d'avaluar el progrés de la alumnes.
  - Tècniques d'avaluació alternatives que modifiquen la forma de presentació.

METODOLOGIA:

Exposicions del professor.

Activitats en parella, pràctica guiada per part del professor.

Visualització de vídeos i anàlisi de materials a fi de complementar les explicacions orals.

Role Playing del rol del mestre amb alumnes sords en una situació d'ensenyament aprenentatge en l'aula.

AVALUACIÓ:

L'avaluació de l'assignatura es basarà en:

- a) Una prova individual escrita sobre els continguts donats a classe, al final del corresponent quadri-mestre.
La superació d'aquesta prova es traduirà en un 70% del total de la qualificació final.
- b) L'elaboració en parella d'una unitat didàctica que representarà el 30% de la qualificació final.
Per tal de superar satisfactòriament l'assignatura cal aprovar els dos apartats.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Carreras de Cabrera, J.; et al. *El sistema de la paraula complementada i la fonètica catalana*. Barcelona: Documents d'Educació Especial, Departament d'Ensenyament; 1993.

Cooper, J.M. *Estratègies de ensenyanza*. Mèxic: Limusa Noriega Editores, 1993.

Dalmau, M. i altres. *Correcció fonètica (mètode verbo-tonal)*. Vic: Eumo Editorial, 1995.

Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Modificacions i adaptacions del currículum*. Barcelona, 1999.

GISTAL. *L'alumnat sord a les etapes infantil i primària*. Bellaterra. UAB Servei de Publicacions, 2002.

López, M. i col. *DIAC Documento individual de adaptació curricular*. Barcelona: Praxis, 2000.

Lafon, J.C. *Los niños con deficiencias auditivas*. Barcelona: Masson, 1987.

Martínez, I. *El desafío de la integración*. Barcelona: Fundació Catalana Síndrome de Down, 1990.

Monfort, M.; et al. *Programa elemental de comunicació bimodal*. Madrid: Ciencias de la Educación Preescolar y Especial, 1991.

Peña Casanova, J. *Manual de logopedia*. Barcelona: Masson, 1994.

Sacks, O. *Veo una voz*. Salamanca: Gráficas Ortega, 1991.

Silvestre, N.; et al. *Sordera. Comunicación i aprendizaje*. Barcelona: Masson, 1998.

Torres, S.; et al. *Deficiencia auditiva. Aspectos psicopedagógicos y educativos*. Archidona: Aljibe, 1995.

Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Visual

PROFESSORA: Gemma RIERA ROMERO

Quadrimestral; 6 crèdits.

OBJECTIUS:

1. Apropar els estudiants a la realitat educativa de les persones amb greus dificultats visuals
2. Observar les característiques clíniques, psicològiques, i pedagògiques en les persones cegues o de baixa visió.
3. Proposar les formes d'intervenció educativa més adients en la discapacitat visual.
4. Conèixer els recursos humans, materials i tecnològics que utilitzen les persones disminuïdes visualment per minimitzar l'efecte de la seva discapacitat i fer-se la vida més fàcil.

CONTINGUTS :

1. Conceptes bàsics per a la comprensió del dèficit visual:
  - 1.1. Etapes històriques del deficient visual
  - 1.2. L'anatomia de l'ull
  - 1.3. Classificació dels dèficits visuals en funció de la seva etiologia
  - 1.4. Principals anomalies que poden donar lloc a un dèficit visual
  - 1.5. Alteracions emocionals en la família
2. Els efectes de la ceguesa els primers anys de vida:
  - 2.1. Singularitat en els processos evolutius
  - 2.2. Programa d'atenció precoç
  - 2.3. Primeres adaptacions del nounat cec
3. L'infant amb restes visuals:
  - 3.1. Principals limitacions que presenta l'infant amb restes visuals
  - 3.2. Programa d'estimulació visual
  - 3.3. Elecció del mètode de lectura i escriptura
4. La intervenció psicopedagògica a l'escola:
  - 4.1. Elements bàsics per preparar l'entrada a l'escola
  - 4.2. La integració escolar del deficient visual
  - 4.3. Procés psicosocial per a l'acceptació de la diferència
  - 4.4. Intervencions educatives específiques i inespecífiques per aquest dèficit
  - 4.5. Treball específic en algunes àrees del currículum escolar
  - 4.6. Alumnes amb altres deficiències afegides
5. El suport psicotècnic i pedagògic per a l'educació dels alumnes amb deficiència visual:
  - 5.1. Educació en la mobilitat i en el domini de l'espai
  - 5.2. L'aprenentatge del sistema en Braille
  - 5.3. Els materials tiflotecnològics
  - 5.4. El domini de les ajudes òptiques
  - 5.5. L'estimulació multisensorial

AVALUACIÓ:

Els elements avaluats seran els següents:

1. Un examen al final de cada un dels quadrimestres
2. Una prova de transcripció en Braille
3. La presentació d'un treball pràctic
4. La síntesi de la lectura d'un llibre
5. L'assistència a classe

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

Jaap, H. *El món de Ben Lighthart*. Barcelona: Cruïlla, 1994.

Miñana, F. *Els altres i jo*. Barcelona: ONCE, 1994.

Varis. *Deficiència visual. Aspectos psicoevolutivos y educativos*. Màlaga: Aljibe, 1994.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

Barraga, N. *Textos reunidos*. Madrid: ONCE, 1997.

Cantavella i altres. *Introducción al estudio de las estereotipias en el niño ciego*. Barcelona: Masson, 1992.

Gil, M.C. *La construcción del espacio en el niño a través de la información táctil*. Madrid: Trotta i ONCE, 1993.

Fernández Campo, J.E. *La enseñanza de la matemàtica a los ciegos*. 2a ed. Madrid: Crafol, 1996.

Leonhardt. M. *Trastorns del desenvolupament i necessitats educatives especials*. Barcelona: UOC, 1997.

Lucerg, R. *Palmo a palmo*. Madrid: ONCE, 1993.

Rosa i Ochaitia. *Psicología de la ceguera*. Madrid: Alianza Editorial, 1993.

Simón, C. *El desarrollo de los procesos básicos en la lectura Braille*. Madrid : ONCE, 1994

Organització del Centre Escolar

PROFESSORA: Antoni PORTELL i LLORCA

Quadrimestral. 4,5 crèdits

INTRODUCCIÓ:

L'assignatura pretén proporcionar els elements bàsics sobre el funcionament dels centres educatius, ja que la tasca dels mestres no es centra únicament i exclusivament en l'àmbit de l'aula, sinó en el centre a nivell global. S'ofereix una visió àmplia de la seva tasca com a elements actius en l'organització i la vida del centre, i es prepara l'alumnat per a la seva estada en el centre educatiu durant el període de pràctiques o per valorar-ne el funcionament després d'haver-les realitzat.

OBJECTIUS:

- Endinsar-se en el ple coneixement de la vida d'un centre educatiu.
- Sensibilitzar els alumnes de cara al treball en equip en els centres.
- Reconèixer els indicadors de l'estructura organitzativa dels centres per millorar-ne el funcionament.

CONTINGUTS:

1. Educació i organització del centre educatiu.
  - 1.1. Centres educatius i entorn social: Canvis socials, culturals...
  - 1.2. Naturalesa i característiques de les organitzacions educatives.
  - 1.3. Organització de l'escola rural. La Zona Escolar Rural.
2. Polítiques educatives i el marc legal en educació.
  - 2.1. Legislació de l'àmbit educatiu.
  - 2.2. L'actual sistema educatiu i la tipologia de centres docents.
3. La comunitat educativa.
  - 3.1. El principi de l'autonomia del centre educatiu.
  - 3.2. L'escola com a espai de relacions humanes. El clima educatiu.
  - 3.3. La participació en la gestió del centre educatiu: àmbits i nivells de participació.
  - 3.4. La comunicació i gestió amb els agents externs.
4. La planificació, els plantejaments institucionals del centre i l'avaluació.
  - 4.1. A llarg termini
    - 4.1.1 El Projecte Educatiu de Centre. El Projecte Lingüístic.
    - 4.1.2. El Projecte Curricular de Centre. El Pla d'Acció Tutorial.
    - 4.1.3. El Reglament de Règim Intern.
  - 4.2 A curt termini
    - 4.2.1. El Pla Anual. Els Plans Específics.
    - 4.2.2. La Programació d'Aula.
    - 4.2.3. La Memòria. L'avaluació institucional per la qualitat dels centres. Instruments de seguiment, control i millora.
    - 4.2.4. El pressupost i la gestió econòmica.
5. L'organització dels recursos humans.
  - 5.1. Estructura d'un centre educatiu: òrgans i funcions. Organigrama.
  - 5.2. El professorat. Els equips de treball docent. La coordinació. La funció docent: tutoria. Drets i deures del professorat.
  - 5.3. Agrupaments dels alumnes. Flexibilitat i diversitat a l'aula i al centre. Drets i deures dels alumnes.
  - 5.4. Les relacions família-escola. Les associacions de pares i mares d'alumnes.

- 5.5. El personal no docent en els centres educatius (PND).
6. L'organització dels recursos materials i recursos funcionals.
  - 6.1. L'arquitectura i els espais educatius.
  - 6.2. Els equipaments i el material didàctic.
  - 7.1. La distribució del temps i els horaris.
  - 7.3. La documentació escolar.
7. Els centres educatius: Reptes de futur.

METODOLOGIA:

Es realitzaran debats a partir de temes d'actualitat, de visionat de vídeos, etc. També es faran activitats a classe de resolució de situacions, explicacions per part del professorat, comentaris de textos, treballs en petits grups i exposicions de treballs.

AVALUACIÓ:

L'avaluació global de l'assignatura es farà a partir de:

- Treballs individuals i/o grupals a classe.
- Un treball col·lectiu sobre un tema d'organització d'un centre educatiu.
- Una prova escrita sobre els continguts del programa.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Antúnez, S. *Claves para la organización de centros escolares*. Barcelona: ICE-Horsori, 1993.
- Armengol, C.; Feixas, M.; Pallarès, R.M. *Seguint el fil de l'organització*. Bellaterra: UAB, 2000.
- Cantarero, J.; Martínez, A. *Viure la democràcia a l'escola. Eines per intervenir a l'aula i el centre*. Barcelona: Editorial Graó, 1999.
- Diversos autors. *Informe educativo 2002. la calidad del sistema educativo*. Madrid: Santillana, Fundación Hogar del Empleado, 2002.
- Diversos autors. *Estrategias organizativas de aula. Propuestas para atender la diversidad*. Barcelona: Graó, 2001.
- Domènech, J.; Viñas, J. *La organización del espacio y del tiempo en el centro educativo*. Barcelona: Graó, 1997.
- Gairín, J.; Antúnez, S. (coord.). *Organización y gestión de centros educativos*. Barcelona: Praxis, 1994.
- García, F. *Organización escolar y gestión de centros educativos*. Málaga: Aljibe, 1997.
- La ley de calidad de la Educación*. Madrid: Creaciones Copyright, 2003.
- Marchesi, A. *Controversias en la educación española*. Madrid: Alianza Editorial, 2000.
- Martínez, M. i Bujons, C. (coords.). *Un lugar llamado escuela. En la sociedad de la información y de la diversidad*. Barcelona: Ariel, 2001.
- Santamaría, G. *Compilación legislativa básica: LODE, LOGSE, LOPEG*. Alcalá: Universidad de Alcalá, 1998.
- Santos, M.A. *La luz del prisma. Para comprender las organizaciones educativas*. Archidona: Aljibe, 1997.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- Cantón, I. (coord.). *La implantación de la calidad en los centros educativos. Una perspectiva aplicada y reflexiva*. Madrid: Ed.CCS, 2001.
- Diversos autors. *Del projecte educatiu a la programació d'aula*. Barcelona: Graó, 1991.
- El sistema educatiu avui. Situació actual i perspectives*. Barcelona: Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya, 2001.
- Gimeno, J. i Carbonell, J. (coords.). *El sistema educativo. Una Mirada crítica*. Madrid: Praxis, 2004.
- Les competències locals en matèria d'ensenyament a Catalunya*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Àrea d'Educació, 1998.
- Puig, J.M. *Com fomentar la participació a l'escola*. Barcelona: Editorial Graó, 1997.
- Santos, M.A. *Hacer visible lo cotidiano. Teoría y práctica de la evaluación cualitativa de centros escolares*. Madrid: Akal, 1990.

ASSIGNATURES OBLIGATÒRIES DE TERCER CURS

Pràctiques II

PROFESSORS TUTORS: El professorat de la Facultat d'Educació que imparteix docència a les assignatures pròpies de l'especialitat.

COORDINACIÓ: Jordi MARTÍ i FEIXAS
Olga PEDRAGOSA i XUCLÀ

Annual. 15 crèdits.

Les pràctiques en el tercer any del pla d'estudis de la diplomatura de Mestre estan concebudes fonamentalment per a aprofundir les estratègies psicopedagògiques i didàctiques aplicables i adaptades a aquelles àrees i activitats vinculades a l'especialitat de mestre que cursa l'estudiant.

OBJECTIUS

1. Conèixer la realitat social i cultural de la llar d'infants, les seves característiques institucionals (tipologia, projecte educatiu, organització, serveis, etc.) i analitzar com repercuteixen en la idiosincràsia del centre.
2. Observar sistemàticament els contextos de convivència i aprenentatge que es donen a la llar d'infants. Ser capaç de reflexionar sobre un fet observat per poder proposar, si cal, possibles modificacions.
3. Documentar, planificar i desenvolupar una situació educativa apropiada al grup de nens de l'aula.
4. Reflexionar de forma sistemàtica, crítica i constructiva sobre la pròpia pràctica duta a terme a l'aula per tal de millorar la tasca docent.

TEMPORALITZACIÓ:

Les Pràctiques II consten de tres períodes:

1. Període de preparació: a més a més de les sessions que ja figuren al calendari acadèmic, durant el primer quadrimestre es fan diverses sessions de preparació de les pràctiques en l'espai horari d'activitats complementàries. Les dates d'aquestes sessions s'anuncien el mes d'octubre des de la coordinació dels estudis. A la primera de les sessions de preparació s'entrega als estudiants el Guió de Pràctiques II.
2. Període d'estada a l'escola: Els estudiants assisteixen a un centre escolar durant un període intensiu de matí i tarda (sis hores diàries), els mesos de gener i febrer (veure calendari acadèmic).
3. Període de redacció de la memòria: la redacció de la memòria es fa des del gener a l'abril. La data de lliurament de la memòria s'ha de consultar al calendari oficial de proves d'avaluació o al Guió de Pràctiques II.

ACTIVITATS A REALITZAR:

L'estudiant ha de col·laborar amb el mestre-tutor en la conducció del grup-classe, en l'atenció individualitzada als nens i nenes i en l'elaboració de les estratègies curriculars de les diverses unitats didàctiques que es treballin.

Ha de conèixer la realitat social i cultural de la llar d'infants i analitzar les seves característiques institucionals.

Ha de conèixer de prop l'ambient educatiu general que es duu a terme en la llar d'infants i participar-hi com a ajudant i col·laborador de l'equip de mestres del centre.

Ha d'analitzar els elements que defineixen la dinàmica del grup-classe, les característiques dels nens i nenes i observar i analitzar l'espai i la pràctica educativa a l'aula.

Ha de planificar i desenvolupar un treball didàctic dirigit als alumnes de l'aula.

Ha de redactar un diari de pràctiques que serà la base de l'elaboració de la Memòria de Pràctiques. La memòria suposa la reflexió escrita, l'aprofundiment formalitzat en un treball del que ha estat la pràctica en una escola.

Les orientacions per a les Pràctiques II i per a la redacció de la Memòria es lliuraran abans de l'inici del període de Pràctiques durant unes sessions de treball i de tutoria de caràcter obligatori.

La confecció de la Memòria haurà de seguir els criteris i normes habituals en la redacció de treballs.

CICLE I ESCOLA ON FER LES PRÀCTIQUES:

Lloc: La Facultat d'Educació disposa d'una xarxa de llars d'infants col·laboradores. L'assignació del centre de Pràctiques es comença a gestionar a finals del curs anterior a la seva realització. L'estudiant ha d'haver tramitat a la Secretaria de Pràctiques la seva sol·licitud de centre en data anterior al 10 d'octubre del curs en què realitza les pràctiques. En cas que no ho hagi fet només se li assignarà centre de pràctiques si queden places vacants.

Des de la Coordinació de Pràctiques es distribueixen les llars d'infants seguint el criteri de residència habitual de l'estudiant sempre que sigui possible.

Nivell: Els estudiants d'Educació Infantil realitzaran les pràctiques II en una Llar d'Infants col·laborant amb el tutor o tutora de l'aula.

AVALUACIÓ:

Per aprovació de la Comissió Acadèmica de la UVic, l'assignatura de Pràctiques II és anual i té una única convocatòria (juny).

Per als estudiants les pràctiques de segon curs comporten:

1. Assistència a l'escola durant el període intensiu establert.
2. Assistència a claustres, reunions de cicles i departaments, sempre i quan l'escola ho vulgui.
3. Entrevistes i intercanvi d'informació amb el professor-tutor.
4. Assistència a les sessions de formació de pràctiques.
5. Presentació de la memòria de pràctiques dins el termini acordat (i del diari de pràctiques si el professor-tutor el demana).

L'avaluació de l'assignatura de Pràctiques II és responsabilitat del tutor/a de la UVic i es fa a partir de tres elements que cal aprovar de manera independent per poder fer mitjana:

- a. L'estada al centre de pràctiques, avaluada pel tutor/a de la Universitat a partir de l'informe i les entrevistes del mestre-tutor/a de l'escola (40%).
- b. El seguiment de les pràctiques (tutories, lliurament de documents, etc.) (20%).
- c. La Memòria de Pràctiques (40%).

Per aprovar l'assignatura cal aprovar cadascun dels apartats anteriors.

Les i els estudiants matriculats a l'assignatura de Pràctiques II han de presentar la Memòria de Pràctiques dins el termini fixat. Si el tutor o tutora de la Universitat considera que la Memòria està suspesa amb una nota igual o superior a 4, l'estudiant la podrà refer atenent les indicacions del seu tutor o la seva tutora abans del tancament de les actes de la convocatòria de juny, tenint en compte que la nota no podrà ser superior a l'Aprovat.

Si es suspèn la convocatòria única (corresponent al juny) s'haurà de tornar a matricular l'assignatura i això suposarà repetir l'estada al centre i la Memòria corresponent.

D'acord amb la normativa del règim de permanència de la UVic, si un estudiant no supera l'assignatura de Pràctiques I després de dues convocatòries, el degà/degana del centre podrà fer la proposta al rector/a de la Universitat de desvincular l'estudiant dels estudis corresponents.

BIBLIOGRAFIA:

Serà recomanada per cada tutor en funció de l'àrea curricular que hagi escollit l'estudiant per realitzar les pràctiques.

Sociologia de l'Educació

PROFESSORAT: Anna GÓMEZ i MUNDÓ

Quadrimestral. 6 crèdits

OBJECTIUS:

Les característiques de la nostra societat, plural i diversa; el desenvolupament i les diferències “nord-sud”; l'expressió de la democràcia i els conflictes de valor que genera la convivència, són alguns exemples de problemàtiques del món actual, de tensions que necessiten de l'estudi i la reflexió sobre les finalitats de l'educació en la nostra societat i sobre les polítiques educatives que es promouen. Adquirir algunes habilitats necessàries per a la pràctica reflexiva; prendre consciència que el coneixement i la comprensió crítica de la realitat són necessaris per poder pensar l'acció educativa; recollir, estructurar i interpretar informació sobre fenòmens socials i educatius, així com estudiar les relacions entre societat i escola, són objectius centrals de l'assignatura.

CONTINGUTS:

1. Els orígens i l'objecte de la sociologia.
2. Educació i societat: problemàtiques del món actual i marc prospectiu de l'educació.
3. Educació, drets humans, democràcia i desenvolupament.
4. Les funcions socials de l'escola i altres entorns educatius.
5. Polítiques, reformes educatives i moviments de renovació pedagògica.
6. Qui educa? La responsabilitat compartida de mestres, família i comunitat.
7. Una mirada a la realitat: l'anàlisi de la realitat global i local.
  - 7.1. La infància ahir i avui. Els drets de l'infant.
  - 7.2. Els joves i les seves problemàtiques (violència, drogoaddiccions...).
  - 7.3. Gènere i igualtat. La realitat de la coeducació.
  - 7.4. Diversitat: assimilació, multiculturalitat i interculturalisme.
  - 7.5. El fracàs escolar. Qui fracassa?
  - 7.6. Educació i treball: la difícil confluència de dos camins.

METODOLOGIA:

El desenvolupament dels continguts es farà a partir d'explicacions, debats, conferències, lectures, anàlisi de premsa, vídeos i altres activitats –individuals i de grup– que permetin la reflexió a nivell teòric i pràctic dels diferents temes.

AVALUACIÓ:

El sistema d'avaluació tindrà en compte:

- a) La participació i realització de les activitats individuals i de grup que es proposin en les diferents sessions.
- b) La lectura i reflexió escrita d'un llibre relacionat amb els continguts de l'assignatura.
- c) La realització d'una prova escrita sobre el contingut de l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Bonal, X. *Sociología de la educación. Una aproximación crítica a las corrientes contemporáneas*. Barcelona: Paidós, 1998.
- Carbonell, J. *L'escola, entre la utopia i la realitat: 10 lliçons de sociologia de l'educació*. Vic: Eumo Editorial, 1994.
- Cardús, S. (coord.). *La mirada d'un sociòleg. Què és fa, què fa, què diu la sociologia*. Barcelona: Proa/UOC, 1999.

- Chomsky, N. *La (Des) educación*. Barcelona: Crítica, 2001.
- Cortina, A. *La ética de la sociedad civil*. Madrid: Anaya, 1994.
- Dubet, F.; Martuccelli, D. *En la escuela. Sociología de la experiencia escolar*. Buenos Aires: Losada, 1998.
- Durkheim, E. *Educació i Sociologia*. Vic: Eumo Editorial, 1991.
- Fernández Enguita, M. (ed.). *Sociología de la educación*. Barcelona: Ariel, 1999.
- Fernández Enguita, M. *La escuela a exámen. Un análisis sociológico para educadores y otras personas interesadas*. Madrid: Pirámide, 1997.
- Giner, S. *Sociología*. Barcelona: Península, 1979.
- Guerrero, A. *Manual de sociología de la educación*. Madrid: Síntesis, 1996.
- Imbernón, F. (coord.). *La educación en el siglo XXI. Los retos del futuro inmediato*. Barcelona: Graó, 1997.
- Morín, E. *Sociología*. Madrid: Tecnos, 1995.
- Rotger, J.M. (coord.). *Sociología de l'educació*. Vic/Barcelona: Eumo Editorial, UAB, UB, 1990.
- Sánchez de Horcajo, J.J.; Uña, O. (coord.). *La sociología. Textos fundamentales*. Madrid: Libertarias / Profundi, 1996.

BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA:

- Arias, M. *Adultos a la fuerza. La explotación laboral de la infancia*. Barcelona: Intermón, 1998.
- Bonal, X. *Las actitudes del profesorado ante la coeducación*. Barcelona: Graó, 1997.
- Carbonell, J. *La aventura de innovar. El cambio en la escuela*. Madrid: Morata, 2001.
- Carbonell, J.; Torrents, R.; Tort, A.; Trilla, J. *Els grans autors i l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1987.
- Cardús, S. *El desconcert de l'educació*. Barcelona: La Campana, 2000.
- Diversos Autors *Els joves sense titulació*. Barcelona: Diputació de Barcelona, 1998.
- González, A.; Lomas, C. (coords.). *Mujer y educación. Educar para la igualdad, educar desde la diferencia*. Barcelona: Graó, 2002.
- Jares, X. *Educación y derechos humanos*. Madrid: Popular, 1999.
- Jelloun, T.B. *El racisme explicat a la meva filla*. Barcelona: Empúries, 1998.
- Korczak, J. *Com estimar l'infant*. Vic: Eumo Editorial, 1999.
- López, I.; Alcalde, A.R. (coords.). *Relaciones de género y desarrollo. Hacia la equidad de la cooperación*. Madrid: Ediciones de La Catarata, 1999.
- Pajares, M. *La inmigración en España*. Barcelona: Icària, 1998.
- Pérez de Armiño, K. (dir.). *Diccionario de acción humanitaria y cooperación al desarrollo*. Barcelona: Icària, 2000.
- Postman, N. *La desaparició de la infantesa*. Vic: Eumo Editorial, 1990.
- Sáez, F. *El crepuscle de la democràcia*. Barcelona: Edicions 62, 1999.
- Salamanca, A. *Otro mundo es posible y necesario. Alternativas frente a la globalización neoliberal y para una mundialización democrática*. Barcelona: Mediterrània, 2001.
- Sastre, G.; Moreno, M. *Resolución de conflictos y aprendizaje emocional*. Barcelona: Gedisa, 2002.
- Sau, V. *Reflexiones feministas para principios de siglo*. Madrid: Horas y Horas, 2000.
- Terricabres, J.M. *I a tu, què t'importa? Els valors. La tria personal i l'interès col·lectiu*. Barcelona: La Campana, 2002.
- Tort, A. *Opinions públiques sobre l'educació*. Barcelona: CEAC, 1997

Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Mental

PROFESSORAT: Josep FONT i ROURA

Annual. 9 crèdits

OBJECTIUS

1. Adquirir una visió actual de les característiques i necessitats dels alumnes amb discapacitat intel·lectual.
2. Reconèixer la importància d'una escolarització inclusiva per als alumnes amb discapacitat intel·lectual.
3. Conèixer i aplicar estratègies i instruments d'avaluació per identificar les necessitats dels alumnes i realitzar una provisió adequada dels suports.
4. Conèixer aquells components teòrics i pràctics que caracteritzen una resposta educativa adequada als alumnes amb discapacitat intel·lectual. Saber aplicar aquests coneixements en situacions i contextos determinats.
5. Tenir un coneixement bàsic de la recerca en el camp de la discapacitat intel·lectual i de les línies de treball actuals.
6. Prendre una actitud favorable cap als alumnes amb discapacitat intel·lectual.

CONTINGUTS TEÒRICS

1. El concepte de discapacitat intel·lectual.
  - 1.1. Què és la discapacitat intel·lectual. Evolució històrica del concepte.
  - 1.2. El model de definició, classificació i sistemes de suport de l'AAMR.
2. Aspectes evolutius dels alumnes amb discapacitat intel·lectual.
  - 2.1. Característiques bàsiques
  - 2.2. Nivells previsibles de desenvolupament, aprenentatge i relació.
  - 2.3. Grau i tipus de necessitats
3. La identificació, avaluació i valoració de les necessitats educatives especials dels alumnes discapacitat intel·lectual.
  - 3.1. La presa de decisions en l'avaluació de l'alumne.
  - 3.2. Dimensions a avaluar.
  - 3.3. Sistemes i proves d'avaluació.
  - 3.4. L'avaluació dels suports.
  - 3.5. La identificació i determinació de les necessitats educatives: L'avaluació comprensiva
4. Característiques de la resposta educativa.
  - 4.1. Criteris generals.
  - 4.2. Adaptacions curriculars.
  - 4.3. Estratègies educatives fonamentals.
    - L'aprenentatge cooperatiu
    - La tutoria entre iguals
    - L'ensenyament directe
  - 4.4. Avaluació del progrés.
5. Estratègies educatives en les diferents àrees curriculars.
  - 5.1. Autonomia personal i social.
  - 5.2. Comunicació i llenguatge.
  - 5.3. Lectura i matemàtiques.
  - 5.4. Preparació per a la vida i el treball.
6. Les adaptacions de materials.
  - 6.1. Els principis del disseny curricular efectiu. El disseny universal per a l'aprenentatge.
  - 6.2. Les adaptacions de materials en les àrees de llengua i matemàtiques.

- 6.3. Les adaptacions de materials en les àrees de naturals i socials.
7. Estratègies educatives per al tractament dels problemes de comportament.
  - 7.1. El suport conductual positiu. Assumpcions i característiques.
  - 7.2. L'avaluació funcional.
  - 7.3. L'elaboració de plans de suport
8. La col·laboració dels pares en el procés educatiu dels alumnes amb discapacitat intel·lectual.
9. Metodologia i models d'investigació en el camp de la discapacitat intel·lectual.
  - 9.1. La recerca existent en el camp de la discapacitat intel·lectual.
  - 9.2. Models d'investigació aplicada de cas únic.

CONTINGUTS PRÀCTICS

1. Projecte d'investigació en grup.
2. Estudi i seguiment d'un cas individual (avaluació, identificació de les necessitats i del perfil de suports, establiment de la proposta curricular, elaboració d'una unitat de programació).
3. Elaboració de programes d'intervenció en les diferents àrees curriculars.
4. Adaptació d'un contingut curricular d'acord amb el disseny universal de l'aprenentatge.
5. Elaboració d'un pla de suport conductual positiu.

AVALUACIÓ

S'avaluarà l'assignatura a partir de:

- Una prova escrita al final de cada trimestre.
- Ressenyes d'articles i de dos llibres.
- Elaboració i presentació d'un treball pràctic sobre un cas individual (avaluació, identificació de les necessitats i del perfil de suports, establiment de la proposta curricular, elaboració d'una unitat de programació).
- Treball en grup sobre alguna estratègia educativa en una àrea curricular.
- Elaboració d'una carpeta del conjunt de treballs realitzats a classe.
- Assistència i participació activa a la classe.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- American Association on Mental Retardation (2006). *El retard mental. Definició, classificació i sistemes de suport*. Vic: Eumo Editorial.
- Carr, E.G. i col. (1996). *Intervención comunicativa sobre los problemas de comportamiento*. Madrid: Alianza Editorial.
- Coll, C.; Marchesi, A.; Palacios (compiladores) (1990). *Desarrollo psicológico y educación, I, II i III*. Madrid: Alianza Editorial/Psicología
- Font, J. i col. (2004). *Il·lusiona't! T'ajudarem. Programa d'ensenyament per a joves i adults amb retard mental*. Barcelona: Icària Editorial.
- Giné, C. (2003). *Trastorns del desenvolupament i necessitats educatives especials*. Barcelona: Edicions de la Universitat Oberta de Catalunya.
- López, M. i col. (2000). *DIAC. Documento individual de adaptación curricular*. Barcelona: Praxis.
- Martínez, N. (2002). *Juventud y discapacidad. Programas i herramientas para facilitar la transición a la vida adulta*. Bilbao: Mensajero.
- Muntaner, J.J. (2001). *La persona con retraso mental. Bases para su inclusión social y educativa. Guía para padres y educadores*. Málaga: Aljibe.
- Repp, A.C. i Horner, R.H. (2000). *Análisi funcional de problemas de la conducta*. Madrid: Paraninfo-Thomson Learning.
- Sánchez-Cano, M. i Bonals, J. (2005). *La evaluación psicológica*. Barcelona: Graó.
- Verdugo, M.A. i Bermejo, B.G. (1998). *Retraso Mental. Adaptación social y problemas de comportamiento*. Madrid: Pirámide.

UNESCO (1994). *Declaración de Salamanca y Marco de Acción para la Educación de los Alumnos con Necesidades Especiales*. París: UNESCO.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

Clemente, M. (2001). *Enseñar a leer*. Madrid: Pirámide.

Johnson, D.W., Johnson, R.T. i Holubec, E. (1999). *El aprendizaje cooperativo en el aula*. Barcelona: Paidós.

Kameenui, E.J. i Simmons, D. (1999). *Toward successful inclusion of students with disabilities: The architecture of instruction. An overview of materials adaptations*. Reston, Virginia: The Council for Exceptional Children.

Ovejero, A. (1990). *El aprendizaje Cooperativo. Una alternativa eficaz a la enseñanza tradicional*. Barcelona: PPU

Schalock, R.L. i col. (2007). *User's guide: Mental retardation. Definition, classification and systems of supports*. Washington: AAIDD.

Spooner, F.; Browder, D.A. (2006). *Teaching language arts, math and science to students with significant cognitive disabilities*. Baltimore: Paul H Brookes.

Troncoso, M.V. i Del Cerro, M.M. (1998). *Síndrome de Down: lectura y escritura*. Barcelona: Masson.

Verdugo, M.A. (2006). *Cómo mejorar la calidad de vida de las personas con discapacidad. Instrumentos y estrategias de evaluación*. Salamanca: Amarú.

Verdugo, M.A.; Jordán de Urries Vega, F.B. (2006). *Rompiendo inercias. claves para avanzar. vi jornadas científicas de investigación sobre personas con discapacidad*. Salamanca: Amarú.

Trastorns de Conducta i Personalitat

PROFESSOR: Jaume CARBONÉS i LÓPEZ

Quadrimestral; 6 crèdits

OBJECTIUS:

- a) Conèixer els principals trastorns de conducta i de personalitat en l'etapa infantil i juvenil.
- b) Conèixer les principals estratègies d'intervenció.
- c) Conèixer criteris marc per tal de dur a terme programes d'intervenció per alumnes amb problemàtiques conductuals greus.
- d) Conèixer els elements fonamentals d'una política conductual d'escola.

CONTINGUTS:

1. Els trastorns de conducta i de la personalitat des d'un punt de vista evolutiu.
2. Sistemes de classificació dels principals trastorns de conducta i de la personalitat.
3. Trastorns generalitzats del desenvolupament.
4. Trastorns per dèficit d'atenció i comportaments pertorbadors.
5. Trastorns de la conducta alimentària.
6. Trastorns per tics.
7. Trastorns de l'estat d'ànim.
8. Trastorns de conducta i retard mental.
9. Conductes desafidores. Avaluació funcional. Plans de suport conductual positiu.
10. Els problemes de conducta i l'escola. Elements generals d'intervenció.

METODOLOGIA:

Les classes tindran un vessant teòric i un de pràctic. Els aspectes teòrics (primera part de l'assignatura i referida als temes monogràfics dels trastorns) seran exposats pel professor i recolzats en lectures d'articles o llibres. La part pràctica (segona part de l'assignatura i referida a la intervenció davant de conductes desafidores) es treballarà a través de supòsits pràctics.

AVALUACIÓ:

Els estudiants hauran de demostrar que han assolit els objectius de l'assignatura a través de:

- Un examen final.
- Els treballs de supòsits fets a classe.
- Presentació d'un treball (opcional) individual d'un dels temes de l'assignatura.

BIBLIOGRAFIA:

Bibliografia bàsica

- Reep, A; Horner, R. *Análisis funcional de problemas de la conducta*. Madrid: Paraninfo, 2000.
- Jimenez, M. *Psicopatología infantil*. Malaga: Aljibe, 1997.
- Casamajor, G. (coord). *Como dar respuesta a los conflictos. La disciplina en la enseñanza secundaria*. Barcelona: Graó, 1998.
- Barkley, R.A. *Niños hiperactivos*. Barcelona: Paidós, 1999.
- Scotti, J.; Meyer, L. *Behavioral Intervention*. Baltimore: Books, 1999.

Bibliografia complementària

- Baron-Cohen, S.; Bolton, O. *Autismo. Una guía para padres*. Madrid: Alianza Editorial, 1998.
- Carr, E.G. *Intervención comunitaria sobre problemas de comportamiento*. Madrid: Alianza Editorial, 1996.

- DSM-IV. *Manual diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales*. Barcelona: Masson, 1995.
- Kameenui, E.J.; Darch, D. *Instructional Classroom Management*. London: Longman, 1995.
- Kazdin, A.; Buela-Casal, G. *Conducta antisocial*. Madrid: Pirámide, 1994.
- Ollendick, T; Hersen, M. *Psicopatología infantil*. Barcelona: Martínez Roca, 1993.
- Olweus, D. *Conductas de acoso y amenaza entre escolares*. Madrid: Morata, 1998.
- Orjales, I. *Déficit de atención con hiperactividad*. Madrid: Cepe, 1999.
- Stacey, K.; Groves, S. *Resolver problemas*. Madrid: Narcea, 1999.
- Walker, H; Colvin, G; Ramsey, E. *Antisocial Behavior in School: Strategies and best Practices*. California: Books/Cole Publishing Company, 1995.

Aspectes Didàctics i Organitzatius de l'Educació Especial

PROFESSORA: Olga PEDRAGOSA i XUCLÀ

Quadrimestral: 6 Crèdits

OBJECTIUS:

1. Ampliar, aprofundir i consolidar els conceptes i procediments relacionats amb:
  - . L'ordenament legal i normatiu de l'educació especial a Catalunya i a l'Estat espanyol i altres països.
  - . Les pràctiques escolars dels mestres d'educació especial enteses com a suports a l'aprenentatge de l'alumnat amb necessitats especials, suports a les tasques de mestres i professors i suports a d'altres persones i professionals vinculats a l'atenció de les necessitats especials de l'alumnat.
2. Comprendre, analitzar i estimar críticament les funcions actuals dels mestres d'educació especial i altres professionals vinculats a l'ensenyament, a Catalunya i en altres sistemes educatius, així com l'evolució que s'ha anat produint en aquestes tasques.
3. Formular personalitzacions del currículum escolar i dels seus desplegaments (Unitats de Programació, etc.) adequades a les necessitats especials de l'alumnat i formular i reformular aquests desplegaments per a augmentar-ne la comprensivitat, amb la finalitat de col·laborar amb altres professionals de l'ensenyament en aquestes tasques.
4. Estimar la naturalesa, característiques i dimensions de la intervenció dels mestres d'educació especial segons els diferents factors que poden influir en les pràctiques professionals (normatius, organitzatius, d'enfocaments generals i particulars en les tasques docents, estructurals, etc).

CONTINGUTS:

1. Educació especial a Catalunya i en el context internacional
  - a. Models educatius selectius, integradors, inclusius
  - b. Educació especial a la resta del món
2. Organització de l'educació especial a Catalunya
  - a. Mesures generals d'atenció a la diversitat
  - b. Opcions d'escolarització
3. Educació especial i les disposicions normatives actuals
  - a. Breu ressenya històrica
  - b. Normativa actual
4. El currículum
  - a. Marc curricular actual. Estructura i organització
  - b. Programacions
  - c. El desplegament del currículum a les escoles d'educació especial
5. Les adaptacions i modificacions del currículum
  - a. Perspectiva històrica
  - b. Pràctiques de personalització del currículum
  - c. El currículum inclusiu
6. Serveis, recursos i professionals d'educació especial
  - a. Serveis d'atenció específica
  - b. Funcions dels centres d'educació especial
7. Professionals
  - a. Mestres d'educació especial
  - b. Altres professionals. Dades estadístiques
8. Les Famílies
  - a. Drets i deures

- b. Formes de participació
- c. Comunitats d'aprenentatge

METODOLOGIA

L'assignatura es portarà a terme a partir de les explicacions de caràcter més conceptual per part de la professora, i a partir de les aportacions reflexives de l'alumnat. La perspectiva crítica i analítica dels estudiants s'anirà donant a partir de diverses activitats proposades al llarg de l'assignatura mitjançant el treball en grup plantejats.

També s'empraran diverses sessions per a l'elaboració d'un treball sobre bases curriculars comunes i la seva personalització que també serà en grup. Atès que la realització d'aquest treball en les seves múltiples fases està preparada per desenvolupar capacitats d'intervenció i programació, a l'hora que té vinculacions amb la resta de continguts de l'assignatura, la participació de cada estudiant en el procés de realització del treball és fonamental per al necessari assoliment dels objectius descrits en aquest programa.

AVALUACIÓ

Per tal de conèixer l'assoliment dels continguts i objectius per part de l'estudiant, es portaran a terme els següents elements d'avaluació:

- Examen final sobre els principals continguts desenvolupats en l'assignatura (60%)
- Realització i avaluació de les activitats pràctiques a l'aula (30%)
- Treball en grup sobre la personalització de l'ensenyament a partir de l'optimització i adequació de Bases Curriculars Comunes (10%)

Per tal de superar satisfactòriament l'assignatura cal que els tres elements d'avaluació estiguin aprovats.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Agència Europea pel desenvolupament de la Educació Especial (2003). *Educació Inclusiva i pràctiques a l'aula* (informe resum). *Inclusive education and classroom practices* (summary report). Editorial support: Peter Walther-Müller. ISBN 87-91350-09-3 (electronic version). <http://www.european-agency.org>
- Ainscow, M. *Desarrollo de escuelas inclusivas: ideas, propuestas y experiencias para mejorar las instituciones escolares*. Madrid: Narcea, 2001.
- Ford, A., Davern, L. i Schnorr, R. (1999). "Educació inclusiva. Donar sentit al currículum". *Suports* vol. 3, núm. 2, pàg. 172-188.
- Generalitat de Catalunya (1996). *Atenció a la diversitat a l'ESO, 50 idees per a l'acció*. Departament d'Ensenyament.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *El projecte curricular i la programació. Orientacions per al desplegament del currículum. Educació Infantil i Primària. Nou sistema educatiu*. Barcelona: 1992.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Modificacions i adaptacions del currículum. Orientacions per al desplegament del currículum. Educació Infantil i Primària. Nou Sistema Educatiu*. Barcelona: 1995.
- Generalitat de Catalunya. *Pla Director de l'Educació Especial de Catalunya*. Departament d'Ensenyament: maig de 2003.
- Giné, C. (2000). "Discapacitat i educació a Catalunya. Crònica d'una transformació". *Suports*, vol. 4., núm. 2, pàg. 134-143.
- Grau, C. *Educación especial: orientaciones prácticas*. Aljibe: 2005.
- Illan, N. *Didáctica y organización en educación especial*. Aljibe: 1996.
- López, N; Solá, T. *Aspectos didácticos y organizativos de la educación especial*. Grupo editorial Universitario de Granada, 1998.
- Ruiz, R. *Adequacions Curriculars Individualitzades (ACI) per a alumnes amb necessitats educatives especials*. Documents d'Educació Especial, 11. Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. Barcelona, 1989.
- Stainback, S.; Stainback, W. *Aulas Inclusivas*. Madrid: Narcea, 1999.

- Stainback, S.; Stainback, W. (Eds) *Curriculum considerations in inclusive classrooms: Facilitating learning for all students*. Baltimore: Paul H. Brookes Publishing Co., 1992.
- UNESCO *Open file on Inclusive Education: support Materials for Managers and Administrators*. (París, 2001).
- UNESCO *Com entendre i respondre a les necessitats dels infants en aules inclusives: guia pel professorat*. (París, 2002).

Educació Física per a Alumnes amb Necessitats Educatives Especials

PROFESSOR: Javier PEÑA i LÓPEZ

Quadrimestral. 4,5 crèdits.

Aquesta assignatura tindrà com a objectiu dotar l'alumne de les eines necessàries i els coneixements bàsics per atendre a les Necessitats Educatives Especials (NEE) que pugui presentar un alumne d'Educació Primària a l'àrea d'educació física. Els alumnes coneixeran els diferents continguts de l'educació física escolar i com col·laborar amb el mestre especialista per integrar els alumnes amb Necessitats Educatives Especials a les classes.

OBJECTIUS:

1. Conèixer l'educació física escolar i el marc institucional i legal en el qual es desenvolupa.
2. Dotar l'alumne d'eines per a realitzar tasques de suport en la inclusió d'alumnes amb NEE a les classes d'educació física.
3. Comprendre quines són les principals adaptacions que es poden fer a les diferents activitats físiques i esports per tal d'incloure alumnes amb NEE.
4. Conèixer diferents experiències pràctiques sobre integració i pràctica d'activitat física d'alumnes amb NEE.
5. Valorar l'educació física com a instrument integrador i de formació integral de la persona.

CONTINGUTS:

1. Educació física i escola
  - 1.1 El concepte d'educació física
  - 1.2 Objectius de l'educació física escolar
  - 1.3 Paper de l'educació física escolar a la nostra societat
  - 1.4 Concepció històrica i principals corrents
2. L'Educació física en el context educatiu actual
  - 2.1 La LOE i l'educació física a l'escola
  - 2.2 El disseny curricular de l'educació física a l'ensenyament primari actual i perspectives de futur
  - 2.3 El tractament de la diversitat en el disseny curricular d'educació física
3. Estructuració de l'àrea d'educació física
  - 3.1 Competències pròpies de l'àrea
  - 3.2 Aportacions de l'àrea a les competències bàsiques
  - 3.3 Objectius de l'àrea
  - 3.4 Continguts de l'àrea als diferents cicles
    - El cos imatge i percepció
    - Habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques
    - Activitat física i salut
    - Expressió corporal
    - El joc
4. Activitat física i Necessitats Educatives Especials
  - 4.1 Aprenentatge motor i NEE
  - 4.2 Les activitats físiques i els esports adaptats a l'alumnat amb NEE
    - Activitat física i alumnes amb disminucions sensorials
    - Activitat física i alumnes amb disminucions físiques
    - Activitat física i alumnes amb disminucions psíquiques i intel·lectuals
    - Activitat física i alumnes amb problemes de salut

- 4.3 Barreres arquitectòniques i instal·lacions esportives escolars
- 4.4 Experiències d'esport i activitat física adaptada

METODOLOGIA:

La metodologia de treball serà variada, alternant sessions de caràcter estrictament teòric que es dedicaran a aprofundir en els aspectes conceptuals amb sessions teoricopràctiques al gimnàs. En el transcurs de les sessions teòriques es comentaran textos, articles i documents audiovisuals relacionats amb la temàtica.

L'assignatura també contempla la possibilitat de conferències a classe a càrrec d'experts en la temàtica i visites a centres que per la seva activitat siguin d'interès per l'alumnat.

AVALUACIÓ:

L'Avaluació de l'assignatura s'obindrà dels següents criteris:

- Examen final teòric on s'avaluaran els coneixements dels continguts de l'assignatura (60%).
- Treball final que tindrà com a eix temàtic l'adaptació dels continguts per alumnes amb NEE i els suports tècnics, presentant propostes per a unitats de programació a Primària (20%).
- Fitxes de classe, petits treballs proposats pel professor per avaluar l'evolució del coneixement de l'alumne. (20%).

Els alumnes que no compleixin un mínim d'un 70% d'assistència a les sessions pràctiques hauran de realitzar un examen addicional de continguts pràctics en les convocatòries de juny i setembre.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Arráez, J.M. *Teoría y praxis de las adaptaciones curriculares en la Educación Física*. Málaga: Aljibe, 1998.
- Blázquez, D. *Evaluar en Educación física*. Barcelona: INDE, 1997.
- Blázquez, D. *La iniciación deportiva y el deporte escolar*. Barcelona: INDE, 1998(3).
- Castejón, F.J. *Manual del Maestro Especialista en Educación Física*. Madrid: Pila Teleña, 1997.
- Fernández, F. *Deportes escolares*. Lleida: Agonos, 1994.
- Hernández Vázquez, F.J. *Torpeza Motriz*. Barcelona: EUB, 1995.
- Méndez Giménez, A.; Méndez Giménez, C. *Los juegos en el vitae de la educación física*. Barcelona: Paidotribo, 1998.
- Rios, M. *Manual de educación física adaptada al alumnado con discapacidad*. Barcelona: Paidotribo, 2003.
- Ruiz Pérez, L. [et al.]. *Desarrollo, comportamiento motor y deporte*. Madrid: Síntesis, 2001.
- Toro, S., Zarco, J.A. *Educación Física para niños y niñas con necesidades educativas especiales*. Málaga: Aljibe, 1998(2).
- Winnick, J.P. *Adapted physical education and sport*. Champaign, IL: Human Kinetics, 1990.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA:

- Ainscow, M. *Necesidades especiales en el aula*. Madrid: Narcea-UNESCO, 1995.
- Blanch, X. *Cinc cèntims sobre la reforma educativa*. Barcelona: Proa, 1999(3).
- Comité Olímpico Español. *Deportes para minusválidos físicos, psíquicos y sensoriales*. Madrid: COE, 1994.
- Drobnic, F. "Àsma i activitat esportiva." *Apunts*, 1994, núm. 38, p. 100-103.
- Famose, J.P. *Aprendizaje motor y dificultad de la tarea*. Barcelona: Paidotribo, 1992.
- Hernández Vázquez, F.J. "Educació Física Especial: actitud i formació dels docents a Primària." *Apunts*, 1998, núm. 51, p. 70-78.
- Lewis, V. *Desarrollo y déficit. Ceguera, sordera, déficit motor, síndrome de down, autismo*. Barcelona: Paidós-MEC, 1991.
- Marchesi, A. [et al.]. *Desarrollo psicológico y educación III. Necesidades educativas especiales y aprendizaje escolar*. Madrid: Alianza Psicología, 1990.

Aspectes Evolutius i Educatius de la Deficiència Motòrica

PROFESSORA: Olga PEDRAGOSA i XUCLÀ

Nombre de crèdits: 6

OBJECTIUS:

Un cop desenvolupada l'assignatura es pretén que els estudiants siguin capaços de:

1. Conèixer les característiques i implicacions de les discapacitats motrius en l'àmbit escolar.
2. Utilitzar d'estratègies educatives i psicopedagògiques per l'atenció de l'alumnat que presenta alteracions motrius, per a la intervenció directa amb l'alumne i per a la col·laboració amb mestres i professors.
3. Preparar o adequar materials de finalitat educativa atenent a les particularitats i necessitats de manipulació, desplaçament i comunicació que pot requerir l'alumnat amb discapacitats motrius.
4. Utilitzar els recursos informàtics i tecnològics per l'atenció de l'alumnat amb necessitats educatives especials vinculades de discapacitats motrius.
5. Conèixer els principals serveis, recursos i prestacions que s'adrecen a les persones amb discapacitats motrius.
6. Disposar d'unes expectatives positives envers les persones amb disminució basades en les seves possibilitats i en la generació de suports adequats a les seves necessitats des d'una dimensió professional i social.

CONTINGUTS:

Els continguts de l'assignatura es desenvoluparan a partir dels següents temes:

1. Funcionament i discapacitat. Conceptes previs
2. Paràlisi Cerebral
3. Espina Bífida
4. Miopaties; Lesió Medul·lar; Traumatisme Cranial
5. L'avaluació psicopedagògica de l'alumne amb discapacitat motriu
6. Habilitats Intel·lectuals Bàsiques
7. Necessitats Bàsiques
8. Sistemes Alternatius i Augmentatius de Comunicació
9. La tecnologia com a suport a l'assoliment de fites educatives per part de l'alumnat amb discapacitats motrius
10. Recursos, serveis i prestacions per a persones amb disminució

METODOLOGIA DE TREBALL:

Les sessions combinaran les exposicions de la professora i la realització d'activitats pràctiques per part de l'alumnat –de forma individual o en petits grups. Aquestes exposicions es complementaran amb vídeos, supòsits pràctics i lectures recomanades segons cadascun dels temes tractats.

AVALUACIÓ:

L'avaluació del grau d'assoliment dels objectius de l'assignatura per part de l'alumnat es realitzarà a través de les següents activitats:

- a. La realització d'una *prova escrita*.
- b. *Treball* –individual o en petit grup– d'ampliació sobre algun dels temes que tracta l'assignatura.
- c. Realització de diferents activitats pràctiques a l'aula. Lectura individual d'un llibre.

La qualificació total de cada estudiant es basarà en la suma de les tres notes obtingudes en cadascuna de les esmentades activitats, segons els percentatges següents: activitat a) un 65%; activitat b) un 25% i les activitats c) un 10%.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

- Gallardo, V.; Salvador, M.L. *Discapacidad Motórica: aspectos psicoevolutivos y educativos*. Málaga: Aljibe, 1994.
- Gallardo, V.; Salvador, M.L. *Adaptemos la escuela: orientaciones ante la discapacidad motórica*. Málaga: Aljibe, 2001.
- Basil, C.; Soro-Camats, E.; Rosell, C. *Sistemas de signos y ayudas técnicas para la comunicación y la escritura. Principios teóricos y aplicaciones*. Barcelona: Masson, 1998.
- Bethlem, J.; Knobbout, C.E. *Enfermedades neuromusculares*, Barcelona: ASEM, 1993.
- Diversos autors. *Apoyos digitales para repensar la Educación Especial*. Barcelona, Octaedro EUB, 2001.
- Mas i Dalmau, J. *Psicopedagogia de la paràlisi cerebral infantil*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1984.
- Puyuelo, M.; Arriba, J.A. *Parálisis cerebral infantil (aspectos comunicativos y psicopedagógicos)*. Málaga: Aljibe, 2001.
- Sánchez, J.; Llorca, M. *Atención educativa al alumnado con parálisis cerebral*. Málaga: Aljibe, 2004.

BIBLIOGRAFIA DE CONSULTA:

- Ajuriaguerra, J. De. *Manual de psiquiatria infantil*. Barcelona: Toray-Masson, 1993.
- Botella, E. *Lesport i la paràlisi cerebral*, Barcelona – Departament de Benestar Social- Generalitat de Catalunya, 1992.
- Paula, I. *Educación especial: técnicas de intervención*. Barcelona: McGraw-Hill, 2003.
- Vega, A. *Educación ante la discapacidad*. Barcelona, Nau llibres, 2000.